Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Stev. 172. V Ljubljani, ponedeljek 1. avgusta 1938. Leto III

Bolgarija - član Balkanskega sporazuma

Vse sosede so Bolgariji priznale pravico do oboroževanja in do soodločanja na Balkanu

Belgrad, 1. avgusta. AA. Včeraj ob 18 je bil podpisan v Solunu sporazum med državami Balkanskega sporazuma in Bolgarijo, ki se glasi:

Z ozirom na to, da je Bolgarija podvržena politiki utrditve miru na Balkanu in da jo navdaja želja, da vzdržuje z balkanskimi državami medsebojno sodelovanje in zaupanje, ter da so države Balkanskega sporazuma navdahnjene z enakimi miroljubnimi težnjami in z isto željo po sodelovanju in medsebojnem zaupanju, podpisani

Nj. ekscel. Metaxas, predsednik ministrskega sveta in zunanji minister Grčije v svojstvu sedanjega predsednika stalnega sveta Balkanskega sporazuma v imenu vseh članov tega sporazuma z ene strani ter

Nj. ekscel. Georgij Kijuseivanov, predsednik ministrskega sveta in zunanji minister Bolgarije, z druge strani

izjavljata v imenu držav, ki jih predstavljata, da te države prevzemajo obveznost medsebojnega sodelovanja ter se odrekajo vporabi sile za poravnavo sporov, katere je vsaka teh držav sprejela glede vprašanja nenapadanja, dalje, da sta se sporazumela odreči se, kar se njih tiče, izvrševanja odredb točka IV vojaških in zrakoplovnih določb neuillskega dogovora, kakor tudi odredb po konvenciji o meji Tracije v Lausanni z dne 24. julija 1923 ter določb Solunskega sporazuma z dne 31. julija 1938.

Veselje v Bolgariji

Sofija, 1. avg. o. Za vse Bolgare pomeni veliko presenečenje in velik dogodek dejstvo, da so bolgarske sosede mirno privolile, da se Bolgarija spet oboroži. 50 letal je včeraj nastopilo in po drugih bolgarskih mestih metalo letake, s katerimi je prebivalstvu dano v vednost, da je grški ministrski predsednik, general Metaxas kot predsednik Balkanskega sporazuma podpisal novo pogodbo v Solunu, s katero je Bolgarija stopila v politični krog vseh ostalih balkanskih držav. V letakih se poudarja glavni uspeh, da se bo odslej Bolgarija smela nemoteno oboroževati. Nekoliko kasneje je bolgarska vlada izdala uradno poročilo, v katerem poudarja, da ustvarja novi pakt pot k tesnejši zvezi med Bolgarijo na eni strani ter Jugoslavijo, Grčijo, Romunijo in Turčijo na drugi strani. Poročilo tudi pravi, da je ta nova pogodba uničila četrto točko Neuliske pogodbe iz leta 1919, v kateri je bilo Bolgariji dovoljeno imeti samo 20.000 mož redne vojske, 20.000 orožnikov in 3000 obmejnih stražnikov.

Pogodba, ki jo je podpisal za Bolgarijo predsednik vlade Kjoseivanov, vsebuje tudi točko o nenapadanju med vsemi članicami bolgarskega sporazuma in med Bolgarijo. Do sedaj Bolgarija, čeprav je bila vabljena, ni hotela stopiti v Balkansko zvezo, ker se je čutila zaradi določb mirovne pogodbe še zmeraj prizadeta. V bolgarskih krogih tolmačijo ta novi dogodek tudi kot predznak podobnih sporazumov z Madžarsko in Malo zvezo. Zdi se, da bo Jugoslaviji pripadla posredovalna vloga za sporazum med Madžarsko in Malo zvezo.

Odmev na Madžarskem

Budimpešta, 1. avg. o. Novica, da je Bolgarija stopila v krog držav Balkanskega sporazuma, je našla na Madžarskem topel odmev. Madžari poudarjajo, da pomeni vstop Bolgarije prav za prav odločitev miru v Neulyju, ki je precej podobna trianonski mirovni pogodbi, ki je premagani Madžarski prizadela mnogokatero zlo. Madžarski revizijonisti pravijo, da bi bilo treba podobno uslugo storiti tudi Madžarski in ji pomagati sleči prisilni jopič trianonskega premirja. Listi poudarjajo, da je sedaj v južnozapadni Evropi Madžarska ostala edina država, ki se ne sme oborožiti kakor bi se hotela.

Včerajšnji tabori po slovenski zemlji

Mogočni ogenj navdušenja, ki ga je zažgal mednarodni mladinski tabor, se še kar ne more poleči. Vsako nedeljo znova izpoveduje slovensko ljudstvo na svojih krajevnih taborih svojo ljubezen do naroda in države, do svojih voditeljev in do dinastije. Ta ogenj ni od nikoder diktiran, ljudstvo samo daje izraza svojemu navdušenju in zato je vsaka njegova prireditev tako veličastna in tako prepričevalna. Včeraj je bila po Sloveniji spet cela vrsta taborov, med katerimi so bili najlepši v Šoštanju, v Komendi na Gorenjskem, v Št. Rupertu na Dolenjskem in v Hotedršici na Notranjskem

V Šoštanju

Mogočni narodni tabor v Šoštanju, ki je bil proslava dvajsetletnice obstoja Jugoslavije, je privabil v ta lepi kraj vso Gornjesavinjsko, Šaleško in Mislinjsko dolino, tako da je bilo na taboru 8000 ljudi. Posebno veličastnost je dala temu taboru osebna navzočnost voditelja dr. Korošca, ki se je pojavil v Šoštanju takoj potem, ko se je zbrala množica v trgu. Dr. Korošca je pozdravil najprej predsednik pripravljalnega odbora, nato pa šoštanjski župan g. Novak, ki je gospodu ministru sporočil, da ga je šoštanjski občinski odbor imenoval za častnega občana, in nato še mala deklica. Po prisrčnem sprejemu obeh ministrov se je razvil sprevod na Trg Kralja Petra, kjer je bil narodni tabor. Ko se je ves pestri in mogočni sprevod zbral na lično okrašenem trgu pred Marijinim spomenikom, je imel šoštanjski g. župnik sv. mašo in cerkveni nagovor, potem pa se je začel tabor, s katerega so bile odposlane pozdravne brzojavke Nj. Vel. kralju in drugim članom kraljevske hiše, ki jih je množica z burnim ploskanjem sprejela. Nato je na govorniški oder stopil vodja slovenskega naroda dr. Korošec, ki je takole govoril:

Z zgledom in delom nas je učil slovensko zemljo ljubiti. Naj ve, da smo danes zavedni, ponosni in odločni Slovenci in Slovenke, Bogu in domovini zvesti, pa nikomur hlapci.

On nas je učil in prepričeval, da je Jugoslavija naša mati in naša rešitev. Naj sliši danes, da ves slovenski rod s slehernim vlakencem svojega srca ljubi svojo domovino Jugoslavijo, zanjo živi, zanjo žrtvuje vse kar bo njena sreča in napredek zahtevala od njega. On je obhodil vse te kraje, v lepem in grdem, med nevarnostmi in sovražnostmi, da nam je pridigal evangelij skupnosti in ljubezni. Glejte, danes po dvajsetih letih smo prišli, da se mu pokažemo, kako smo se združili v vseh različnih prosvetnih, gospodarskih in političnih združenjih, da strnjeni vse združene narodne sile popolnoma stavimo v službo Fogu, kralju, narodu in domovini. (Dolgotrajno vzklikanje voditelju dr. KoroščU.)

Ko Srbi in Hrvatje soglasno priznavajo in poudarjajo, kolik napredek je napravilo vse socialno in javno življenje v zadnjih treh letih naše vlade, se jim stoodstotno pridružujemo tudi Slovenci, ki smo pod strahotnim pritiskom prejšnjega režima mnogo, mnogo trpeli in zato tembolj cenimo današnje izboljšanje.

Vsem bratom širom domovine povemo in zatrjujemo, da imajo voditelji, med katerimi je tudi naš dr. Korošec, najiskrenejšo željo in samo ta cilj, da brez potresov in brez škode v skupni in nedeljivi domovini uvedejo in uveljavijo pravičnost in enakopravnost. Hočemo, da bo vsak dobil, kar mu skupna domovina dati more, da jo bomo vsi ljubili. Hočemo, da bo Jugoslavija zgled bratske ljubezni v slovanski družini, zgled dejanske, globoke, slovanske vzajemnosti. (Dolgotrajno odobravanje.)

Mi tu na meji dvojno močno čutimo, kako nam je potrebna krepka in vplivna naša narodna država. Zato iz tega kraja, zibeli življenja in delovanja prvega velikega preporoditelja štajersko-koroške pokrajine, svetega škofa Slomšeka, kličemo iz celega sinovskega srca srečo mlademu kralju Petru II., vzvišeni materi kraljici Mariji, predobremu knezu-namestniku Pavlu in kneginji Olgi ter celi vladarski hiši. Vroče prosimo blagoslova Jugoslaviji, mili naši ožji domovini Sloveniji in pošiljamo pozdrave vsem bratom in sestram, ki so v trpljenju.

Za govorom g. ministra so bili še drugi govori, nato pa so se po odhodu g. ministra, ki je bil deležen burnih pozdravov, začele ogromne množice počasi razhajati, nekateri pa so se popoldne v prijateljski družbi veselili lepe narodne slovesnosti.

(Nadaljevanje na drugi strani.)

„Vlak dr. Mačka se bo ustavil na napačni postaji"

Le za kratek čas sem prihitel v vaš lepi kraj, da vas zopet enkrat vidim in da se z vami prijateljski pozdravim.

Danes slavite 20-letnico obstoja naše narodne države kraljevine Jugoslavije, katero vladajo hrabri Karadjordjeviči. Kakor val gre to navdušeno slavje od kraja do kraja, od tabora do tabora, cela Slovenija odmeva to leto v navdušenih manifestacijah za našo narodno državo in našo narodno dinastijo. Ponosen sem, da ste ravno vi, moji vedno zvesti prijatelji, zanetili ta ogenj v celi Sloveniji, da odmeva iz doline v dolino, od gore do gore klic: Živio kralj Peter II., živio kneznamestnik Pavle, živela Jugoslavija!

Sami dobro veste, kako rada nas je gruča ljudi spremljala korak za korakom in nosila s seboj veliki toplomer, da meri toploto našega domoljubnega čustvovanja. Visoko je dvigala svoj nos, čeravno ni nič delala za narod, katerega nikdar ni marala, in glodala samo ob onih, ki so delovali aktivno za narod in državo. Sedaj so se ti toplomeri kot črni krti poskrili pod zemljo, ker uvidevajo, da so služili samo laži in natolcevanju. Mi pa ostanemo, kakor smo bili, vedno verni Bogu, domovini in državi.

Ker mi je čas bivanja med vami le na kratko odmerjen, vežejo me še tudi druge obljube — zato samo nekaj besedi še o politiki. Več vam bo itak o tem povedal moj prijatelj minister gospod dr. Krek.

Kaj je novega v politiki? V notranji politiki trenutno ni nič novega, pač pa vidimo vsi, ki znamo brati, poslušati in gledati, da se nekaj novega pripravlja v notranji politiki. Vi vidite, da se politični voditelji opozicije neprestano sestajajo v sedaj večjem, sedaj manjšem številu, sedaj v Belgradu, sedaj v Zagrebu, sedaj v Vrnjački Banji, sedaj v Kupincu, da mladi doktorji iz najrazličnejših krajev naše domovine letajo iz kraja v kraj, kjer sploh morejo najti kako osebnost, ki se bavi s politiko, in neprestano prenašajo poročila, mišljenja, prepričanja, informacije itd. itd. Zakaj ta vznemirjenost, ta nervoznost, to letanje iz kraja v kraj? Vse je nemirno pri naših neprijateljih, celo g. Peter Živkovič se nemirno preseljuje iz kopališča v kopališče, da bi bil bližje dogodkom. Kaj je to? Kaj bo vendar to?

Iz Zagreba se pripravlja vlak za Belgrad. Hrvatje se bodo peljali v Belgrad, da si od osebe do osebe pogledajo opozicijo. Dan odhoda tega vlaka pa še ni točen, ker v Zagrebu ne vedo, kaj bi peljali v Belgrad, a v Belgradu ne, kaj jim bodo pripeljali iz Zagreba. Vlakovodja bo tokrat sam dr. Maček. To je zelo zanimivo. Mislim samo, da dr. Maček ne bo ustavil svojega vlaka na pravi postaji. Toda začetek je storjen. Upam, da se bo vlak v doglednem času ustavil na pravi postaji, kjer ga bo čakala večina Srbov, večina Slovencev in večina muslimanov. To je prava družba za Hrvate, po mojem mnenju vsaj.

Kakor sem rekel, vam bo več menda o političnih zadevah povedal minister dr. Krek.

Meni pa dovolite, da se vam še enkrat zahvalim za prijazen sprejem, ki ste mi ga priredili, in vam čestitam na današnji vaši nacionalni in patriotični slavnosti.

Po govoru se je g. minister oprostil in poslovil, ker je moral še naprej v Komendo. Množica ga je ves čas, ko je odhajal na avto, navdušeno pozdravljala in mu vzklikala, dokler ni avto izginil za cestnim ovinkom.

Po pesmi »Hej Slovani«, ki jo je intonirala godba, pela pa vsa zbrana množica, je spregovoril g. minister dr. Miha Krek.

Po svojem govoru se je g. minister odpeljal in vsa množica ga je spet nepopisno navdušeno pozdravljala, dokler ni avto izginil za ovinkom.

Nato je govoril še g. minister dr. Krek, ki je med drugim dejal:

Govor ministra dr. Kreka

Proslava dvajsetletnice Jugoslavije na slovenski zapadno štajerski in koroški meji je kakor slovenska pesem: Čudovito lepa, srce in dušo objemajoča, vendar o trpljenju, hrepenenju in bolečinah našega življenja poje. Med vriskajočimi vzkliki veselja in ponosa se prelivajo napevi mehke slovenske duše, ki dobrote in pravičnosti išče. Med krepke glasove korajžnih fantov naših gora poje slovenska mati mili napev te prelepe zemlje in usode rodu, ki mu je življenje dala.

Današnji tabor je spomin na tiste dni — kakor je to pri Sv. Trojici tako točno označil naš voditelj — ko so vadljali za našo zemljo.

Danes na posebno slovesen način hvalo dajemo vsem, ki so v usodni uri bili na mrtvi straži za našo severno zapadno mejo. Pozdravljamo in slavimo koroške in Majstrove borce, voditelje, zastopnike in diplomate, ki so takrat, ko se je delal nov zemljevid Evrope, branili korist in uveljavljali željo teh krajev.

Posebno podčrtamo, danes, da so in bodo ti naši kraji večne priče jugoslovanskega bratstva, ki ga je pred dvajsetimi leti s svojim odločnim ravnanjem izpričala takratna srbska vojska. Čeprav izmučena in izkrvavljena v bojih za svobodo in obnovo Srbije, je brez obotavljanja prišla pomagat in branit novo Jugoslavijo na skrajni severni slovenski meji.

Mogočni so tisti dogodki naše zgodovine, ker so potrdili in zapečatili jugoslovansko misel, da hoče biti, je in ostane vsak Slovenec, Srb in Hrvat za vedno brat in brat. (Viharno odobravanje.)

Predrage sestre in bratje! Od blizu in daleč, z vseh teh brd in dolin ste danes prišli. V svečane narodne noše ste se oblekli, z venci in zastavami ste se opremili. S pesmijo kažete svoje navdušenje, godbe spremljajo naše veselje. Lahko rečemo, ves narod od Celja z vseh dolin in hribov tja do državne meje je tu zbran, navdušen in srečen. Kako ne bi, ko pa je med nami tudi tisti, ki za vse Slovence pomeni poosebljenost narodnostnih bojev in zmag, našega trpljenja in našega vstajenja.

Vsa družina je zbrana in oče je med nami, da se sam prepriča o uspehu in sadu svojega življenskega dela.

Vesti 1. avgusta

Velikih nemških športnih prireditev v Vratislavi se je udeležil tudi vodja sudetskih Nemcev Konrad Henlein. V svojem govoru je med drugim dejal, da je zgodovina prisodila Nemčiji vlogo stvaritelja miru in pravice med evropskimi narodi.

Šef politične sekcije GPU na Daljnem vzhodu Rudolf Lietke je pobegnil iz Vladivostoka v Šanghaj. Lietke je pobegnil iz strahu, da ne bi tudi njega zaprli in ustrelil, kakor so vse njegove tovariše v Vladivostoku. Pred obsodbo so osumljence nečloveško mučili v zaporih s tem, da so jim dovajali v celice močno razgret zrak.

Angleška vojaška komisija, ki se je dolge tedne mudila na Portugalskem, je zaključila svoje delo ter se bo večina članov 12. avgusta vrnila na Angleško.

Kitajska vlada se je začela seliti iz Hankova v Čunklin. Za enkrat bodo v obleganem Hankovu ostale samo vojaške oblasti. V sredi meseca pa se bodo v novo prestolnico selila tudi tuja diplomatska zastopstva.

Nova trgovinska pogodba med Združenimi državami in Anglijo kar ne gre od rok. Sedaj so se zbrali strokovnjaki z obeh strani in skušajo odstraniti vse težave. Zlasti se pogajajo za nov sporazum glede vojnih dolgov Anglije Ameriki.

Za 60 milijonov funtov šterlingov novih letal bo angleška vlada naročila v kanadskih tovarnah v Montrealu. Angleška komisija, ki bo naročila razdelila, bo ostala v Kanadi dva meseca.

Novo trgovinsko pogodbo je sklenila Avstralija z Veliko Britanijo. Takoj nato pa so se Avstralci lotili pogajanj za novo pogodbo s Kanado in USA.

Obširno noto, v kateri je našletih 150 angleških zahtev, je angleški poslanik v Tokiu izročil japonski vladi. Zunanji minister Ugaki je to pot zelo vljudno odgovoril, da bo Japonska kar se da ustregla angleškim zahtevam glede njenih pravic na Kitajskem, le tam bo šlo nekoliko težje, koder se angleški interesi križajo s stretiškimi potrebami Japoncev. Angležem gre v prvi vrsti za plovbo po Jankceju n za železnice, pri katerih sodeluje angleški kapital.

Angleški parlament je odšel do 1. novembra na počitnice. Listi poudarjajo, da je parlament razpuščen v bolj znosnem in mirnem ozračju. Upajo, da v vmesnem času ne bo nič takega nastopilo, kar bi zahtevalo predčasno sklicanje parlamenta.

Šest angleških vojnih ladij je v soboto priplulo v Trst. Angleži bodo več dni ostali v gosteh pri italijanskih mornarjih.

V sredo bo prišel v Prago lord Runciman, ki bo posredoval med prasko vlado in med zastopniki sudetskih Nemcev za sporazum pri ureditvi narodnostnih in vpravnopolitičnih vprašanjih.

V Singaporu je prišlo do hudih spopadov med komunisti in mohamedanci. Vojaštvo je bilo prisiljeno uporabiti orožje ter streljati v množico. Baje je bilo 34 ljudi ubitih, mnogo pa ranjenih.

Potniški promet na italijanskih železnicah močno narašča. Lani je bilo v maju 7,775.000 potnikov, letos pa v istem mesecu že 8,852.000. V prvih petih letošnjih mesecih so italijanske železnice prepeljale vsega 39,000.000 potnikov, medtem ko so jih lani v istem razdobju le 34,000.000.

Poljski zunanji minister Beck je v soboto odpotoval v Oslo, glavno mesto Norveške. Beck vrača set mobisk, ki ga je lani norveški zunanji minister storil v Varšavi.

V tekmi za nemško šahovsko prvenstvo vodi po šestem kolu avstrijski velemojster Eliskazes s petimi točkami. Za pol točke ej zaostal lanskoletni nemški prvak Kieninger.

V soboto so bile po vsej Romuniji žalne službe božje za pokoj duše pokojne kraljice Marije. — V kraljevskem gradu Cotroceni so opravilu prisostvovali vsi člani kraljevske hiše ter jugoslovanska kraljica Marija. Navzoča je bila tudi vsa romunska vlada.

Predsednik francoske republike Lebrun se je odpeljal iz Pariza na obisk v tri južnofrancoske departemente: Isere, Vaucluse in Gard.

Taborišče fašističnih avandgardistov v Forliu je obiskal Mussolini v spremstvu tajnika stranke Staracea. Mussolini je pri tej priliki dejal: »Vedite in ves svet naj ve, da bomo v vseh vprašanjih šli zmeraj svojo pot!«

Na mandžursko sovjetski meji pokajo topovi

Japonci so pregnali Ruse iz zasedenega hriba in ponujajo sedaj roko sprave

Moskva, 1. avgusta, o. **Sovjetske oblasti potrjujejo, da so Japonci zavzeli mesto Čangkufeng in da ga do sinoči ni bilo mogoče osvoboditi japonskega pritiska. Sovjetski krogi pravijo, da se dogajajo važni dogodki na tem kraju meje, ki trajajo že od 29. julija, ko so padli prvi streli. To nadaljevanje incidentov pa utegne imeti težke posledice, japonska vlada ne bo obsodila krivce, ki so pričeli prvi napadati. Streljanje še vedno traja na več obmejnih krajih.**

Tokio, 1. avgusta, o. Včeraj ob 17.00 uri je nad 300 sovjetskih vojakov, spremljanih s tanki, napadlo Čangkufeng. Po hudem boju, v katerem so bili Sovjeti premagani, so se morali ostali vojaki, kar jih ni padlo na bojišču, umakniti. Japonska artiljerija je z uspehom branila svoje postojanke. Sovjetske čete so ponovno poskušale z napadom ob 19.20 uri pod zaščito sovjetske artiljerije, a so bili po enournem boju ponovno odbiti. Računa se, da so Sovjeti izgubili v teh bojih nad 200 ljudi. Japonska artiljerija pa je uničila en tank.

Tokio, 1. avgusta, o. **Zvedelo se je, da je dobil japonski minister v Moskvi nalog, naj posreduje pri Litvinovu, da se obnovijo pogajanja glede mesta Čangkufenga, katera so bila 20. julija prekinjena. Japonci so takrat protestirali proti zasedbi Čangkufenga in so zdaj pripravljeni se pogajati s Sovjeti, če bodo Sovjeti obdržali na meji pri Čangkufengu stanje, kakor je bilo pred incidenti. Japonski minister Ugaki je dal japonskemu poslaniku široko dovoljenje, da se pogaja s Sovjeti za ohranitev miru na mandžursko-sovjetski meji.**

Peking, 1. avgusta, o. Poročila javljajo, da so Japonci poslali več tisoč vojakov iz Pekinga in Nankinga v Mandžurijo na sovjetsko mejo, kjer jih hočejo imeti pripravljene za morebitne spopade med obema državama.

Moskva, 1. avgusta, o. Sovjeti zatrjujejo, da incidentov niso povzročala redna sovjetska vojska, temveč da je to GPU, ki se upira japonskemu vpadu. Če pa se bodo ti incidenti ponavljali, je pa vojna na Daljnem vzhodu skoro neizogibna, ker bodo Sovjeti smatrali za vse incidente odgovorno japonsko vlado.

Tokio, 1. avgusta, o. Danes se bo sestala japonska vlada in bo razpravljala o zadnjih incidentih. Vojno ministrstvo pa poroča, da je na mandžursko-sovjetski meji nastalo zatišje.

Drobne vesti

Pariz, 1. avgusta. AA. Havas. Včeraj je v Colombesu neki avtomobil zavozil na pločnik in pri tem težka ranil 7 oseb. Ena je podlegla.

Stockholm, 1. avgusta. AA. Havas. Finski zunanji minister Holsti je včeraj popoldne iz Stockholma odpotoval na Finsko.

Salamanca, 1. avgusta. AA. Havas. Sovražna ofenziva, ki so jo z vso silo sprožili republikanci na katalonski fronti, je bila odbita. Zopet smo zavzeli prejšnje postojanke v odseku Mora de Ebro.

„Naša društva - trdnjave narodne zavesti"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

V Komendi

Nič manj veličastna ni bila prireditev v Komendi, v tem zgodovinskem kraju, kjer je bila včeraj blagoslovitev novega prosvetnega doma, ki je bila združena z narodnim taborom. Tudi te slovesnosti se je udeležilo preko 6000 ljudi z vse Gorenjske. Posebno pa je bila prireditev počaščena z navzočnostjo ministrov dr. Korošca, dr. Kreka in dr. Cvetkoviča ter g. škofa dr. Rožmana. Ko se je veličastni sprevod, ki se je začel v Mostah, po sprejemu in pozdravu odličnikov zbral v cerkvi, je opravil službo božjo g. prošt Nadrah, ki je imel tudi globok cerkveni govor. Nato je na slovesen način blagoslovil novi prosvetni dom. Po blagoslovitvi pa se je začel tabor, kjer je g. župan Štrcin najprej prečital pozdravni brzojav Nj. Vel. kralju Petru II., nato pa je godba zaigrala državno himno. Odposlani pa so bili tudi pozdravi raznim gg. ministrom. Nato pa je dobil besedo minister za socialno politiko in narodno zdravje g. Cvetkovič, ki je v svojem govoru poudarjal, da je izredno zadovoljen, da more prvič v svojem življenju prisostvovati takemu slovenskemu taboru, kjer ljudstvo izpoveduje svoje navdušenje. Omenil je dr. Korošca, da vidi v njem poosebljeno veličino slovenskega naroda, ki je v tako težkih dneh visoko dvignil prapor narodne zavesti in ne strašeč se napora in žrtev pohitel v naročje zlate svobode. Poudaril je, da je prav v tem idiličnem kraju črpal veliki Krek svojo narodno zavest in prosvetno delovanje našega ljudstva daje zaupanje v našo svetlo in srečno bodočnost. Nato je razvijal lepe misli o prosvetnem delu na našem podeželju in med rugim dejal: Ta vaš prosvetni dom nam je v zagotovilo, da se naš narod zaveda velikih nalog v svoji lastni narodni državi. To bo spomenik poznim rodovom, da so njihovi očetje mnogo storili za kulturni, gospodarski in socialni procvit naše države. Posebno mi je drago, da sem imel danes priliko, da se osebno prepričam o Vaši veliki ljubezni do naše skupne države in o vašem vztrajnem delu za njen vsestranski napredek.

Viharno pozdravljen je spregovoril tudi dr. Korošec:

Vesel sem, da morem spregovoriti vsaj par besed na današnjem prosvetnem slavju v Komendi.

Kakor ne samo s simpatijami, ampak z ljubeznijo spremljamo razvoj naše slovenske univerze, tako nam je tudi pri srcu vsako najmanjše prosvetno društvo. Kakor mati ljubi svojo deco, malo in veliko, močno in slabo, tako nam je pri srcu vsako žarišče krščanske in narodne kulture.

Naše kulturno delo ima zaslugo, da se med našim ubogim in siromašnim narodom ni mogel usidrati kvarni komunizem. Naše kulturno delo nosi zaslugo, da se naša slovenska zavednost poglablja in onemogoča vsako narodno odpadanje. Naše kulturno delo pa nosi tudi zaslugo, da zavest naše pripadnosti k naši narodni državi ni bila nikdar niti najmanj omajana, kamoli da bi se tudi le za trenutek nahajala v krizi

Imamo 407 občin, imamo 555 prosvetnih društev, tako da smo mrežo prosvetnih organizacij izvedli z dovršenostjo. Zraven pa je treba pripomniti, da skoro vsako prosvetno društvo zase predstavlja malo zvezo kulturnih organizacij, kakor so kmetski, dramski, pevski, godbeni, karitativni in Bog zna kakšni še odseki. In tudi tega ne smemo pozabiti, da je poleg prosvetnih društev še vse polno drugih nepolitičnih, kulturnih, gospodarskih in strokovnih društev, tako da lahko z mirno dušo trdimo, da pride povprečno na vsako občino 3—5 organizacij, ki so vse v službi Bogu, domovini in državi.

Da so kulturno inferiorni ljudje bili proti tem organizacijam — saj se še dobro spominjate njihovih herostratskih dejanj — da so še sedaj povsod proti njim in še delajo proti njim z lažmi in intrigami, nas niti malo ne zaustavlja na našem potu. Duh teh organizacij je globoko ukoreninjen v našem narodu.

Organizacije so nam lahko razpustili. Tega duha pa nihče ne more zatreti v narodu, duha, da zvesto služimo Bogu, domovini in državi.

Njegov govor je množica nagradila z burnim ploskanjem. Za njim so nastopili še drugi govorniki, pred vsem g. dr. Lukman. Po zborovanju je del množice odšel, drugi pa so ostali čez poldne. Po blagoslovu je bil telovadni nastop, med katerim je prišel minister dr. Korošec, ki ga je množica sprejela z nepopisnim navdušenjem. Pri popoldanski prireditvi je bil tudi g. škof dr. Rožman.

St. Rupert in Hotedršici

Po veličastnem taboru v Št. Jerneju je bil včeraj še tabor v Št. Rupertu, ki se je razvil v krasno domače slavje. Pokrovitelj tabora je bil g. ban Marko Natlačen. Za lepim sprevodom se je zgrnilo na prostor prireditve čez 3000 ljudi. Lep cerkveni govor je imel šempetrski župnik g. Košmerlj; na taboru, ki ga je začel domači g. kaplan, pa sta govorila g. urednik Mirko Javornik in ravnatelj Dolenec. Oba govornika sta žela za svoja izvajanja lepo priznanje. Popoldne pa je bil telovadni nastop, ki je dostojno zaključil lepo in prisrčno prireditev.

Včerajšnji tabor v Hotedršici, ki se je vršil za notranjsko prosvetno okrožje, je privabil v ta obmejni kraj zelo veliko število ljudi iz vse Notranjske. Ob pol 10 je bila sv. maša, ki jo je opravil g. kanonik dr. Žerjav in med katero je igrala godba iz Logatca, po maši pa je bil prosvetni tabor, ki se ga je udeležilo nad 1500 ljudi. Govorilo je več govornikov, med temi g. inž. Sodja, ki je čestital k 30 letnemu jubileju Prosvetnega društva in poudaril pomen tabora, ki je ob naši zapadni meji. Popoldne pa je nastopilo nad 400 telovadcev, ki so izvajali vaje s presenetljivo discipliniranostjo.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 1. avgusta.

Po dober teden trajajoči hudi vročini se je vreme včeraj spremenilo in je nastal preokret na hladno. Včerajšnja nedelja je zaradi slabega vremena marsikomu prekrižala načrte za izlete in kopanje. Proti večeru je začelo močno deževati. Davi je bilo prav hladno. Temperatura, ki je prejšnji teden zjutraj dosegala celo 22 stopinj Celzija nad ničlo, je znatno padla

Med kopanjem okraden

Letos med kopanjem še nismo zaznamovali mnogih tatvin po raznih prostih in javnih kopališčih. Poštni zvaničnik Fran Snoj, stanujoč na Glincah, cesta VII-17 je prijavil na policiji, da je bil 28. julija med 15. in 16. uro, ko se je kopal v Malem grabnu v tako imenovani Kančevi kotli, okraden. Neznan zmikavt mu je odnesel srebrno uro, vredno 150 din.

Na Miklošičevi cesti št. 18 stanujoči soprogi privatnega uradnika Elviri Fajnovi je 25. julija bil ukraden otroški voziček, vreden 300 din.

Franu Mačku, krojaškemu mojstru na Celovški cesti št. 78 je bil ukraden siv plašč, vreden 200 dinarjev.

Požar v Mostah

Policijska stražnica št. 3 v Mostah je telefonično ob 22.35 obvestila gasilsko postajo, da je izbruhnil požar v hiši gostilničarja Marenčiča v Marenčičevi ulici št. 1. Goreti je začela postelja v podstrešju, kjer spe domači hlapci. Poklicni gasilci so takoj odhiteli na kraj požara z motorno brizgalno, pa niso stopili v akcijo, ker so že poprej ogenj pogasili domači s pomočjo gostilniških gostov.

Kakor nam naknadno poročajo, je prvi opazil ogenj strojni tehnik Fran Gerbajs, ki je o tem obvestil tudi moščansko policijsko stražnico. Policijski nadzornik Ivan Tome je nato zaslišal poročenega delavca Antona Puharja, ki je omenil, da je sam ležal in spal na postelji. Nekaj časa poprej je kadil cigareto in je ogorek vrgel v kot. Tam se je vnelo tramovje. Nastal je gost dim in začelo ga je dušiti. Ni si mogel drugače pomagati, kakor da je odprl okno in skočil skozi okno na prosto. Zgorela je popolnoma postelja in deloma tramovje. Škodo cenijo na 2000 din. Gostilničar Marenčič je imel hišo zavarovano za 100 tisoč dinarjev.

Eleganten pustolovec aretiran

Anton Rodič, doma iz Velikega Gabra na Dolenjskem, je star 21 let. Je navaden delavec, toda za pošteno delo ni prijel že leta in leta, ker se je seznanil s kriminalom ter je presedel že več let v ječah. Je prav premeten pustolovec in slepar. Izgnan je iz Ljubljane, toda vedno se rad giblje po mestu in skuša navezati stike z boljšimi sloji. Je na zunaj napravljen, kakor kak pariški gizdalin. V Ljubljani se je pred meseci nastanil pod napačnim imenom Anton Zajc, črkostavec. Danes je Rodiča na vse zgodaj obiskal detektiv. Zaplenil mu je lepo, letno belo obleko, dalje več perila, novo uro in revolver. Kako si je te stvari pridobil, ali pošteno ali nepošteno, o tem noče Ro... dati na policiji še nobenega pojasnila. Kratko jim je dejal:

»Vaša stvar je, da mi dokažete, če sem kradel in če so te obleke ukradene. To ni moja zadevščina!«

Razne nesreče

Včeraj, v nedeljo 31. julija je bila ob 21.6 telefonično z Vrhnike naprošena reševalna postaja, da naj pridejo reševalci z avtomobilom po nekega ponesrečenca na Verd. Tam je brezposelni delavec Fran Filipič padel z drevesa in se močno notranje poškodoval. Odpeljan je bil z reševalnim avtomobilom v ljubljansko splošno bolnišnico.

V Herbersteinovi ulici št. 1 stanujoči železniški uradnik pri direkciji državnih železnic Anton Campa se je peljal s kolesom po Vodovodni cesti. Zvrnil se je s kolesa tako nesrečno, da se je močno poškodoval po obrazu. Na kirurgičnem oddelku so ga obvezali in nato pustili v domačo oskrbo.

Prava zagonetka je zadeva l. 1912 rojene delavke, stanujoče v Kranju, Pavle Gartnerjeve. Neznan avtomobilist je zunaj Kranja prav drvel po novi in lepo urejeni cesti. Delavka Gartnerjeva je šla ob robu ceste. Avtomobil, ki je neznan, jo je podrl na tla ter je dobila hude notranje in tudi zunanje poškodbe.

Prav čudna pa je zgodba delavke Frančiške Sokličeve, l. 1899 v Lescah rojene in tam stanujoče. Med možem in nekim drugim, katerega ime delavka noče imenovati, je nastal hud prepir. Ta moški je pograbil sekiro in ž njo zamahnil. Udaril je Sokličevo po glavi in ji povzročil hudo poškodbo. Pripeljana je bila v Ljubljano.

Mesarski pomočnik, 18 letni Ivan Dimnik v D. M. v Polju se je snoči peljal s kolesom. Padel je s kolesa tako nesrečno, da se je hudo poškodoval po glavi in obeh rokah.

V splošno bolnišnico je bilo do davi sprejetih letos že 18.670 bolnikov.

Smrt med kopanjem v Savi

Kresnice, 31. julija.

Delovodjo v kamnolomu v Zapodju g. Stražarja je zadela včeraj dopoldne huda nesreča, ki je vnovič pretresla vso okolico. Nedavno mu je skala ubila brata, včeraj pa mu je utonil 17 letni sin Ivan, ki se je kopal v Savi pri Verneku. S tovarišem sta si izbrala prostor v nekem stranskem odtoku, kjer je voda stoječa in poleti topla. Med kopanjem se je Ivan začel nenadno potapljati. Tovariš ga je klical, pa ni bilo odgovora. Brž ga je potegnil h kraju in poskušal z umetnim dihanjem. Preden so na njegovo klicanje dospeli ljudje, je bil fant že mrtev. Sodijo, da je umrl zadet od kapi. Pokojni Stražr je bil dober mladenič ter je staršem mnogo obetal. Njegovo truplo so odnesli domov v Zapodje ter bo v torek pokopano v Hotiču.

Poravnajte naročnino!

Nova kapelica na Veliki planini je bila včeraj blagoslovljena

Velika planina, 1. avgusta.

Včeraj dopoldne je bila na Veliki planini, na tem našem prelepem smuškem terišču, blagoslovljena nova kapelica Marije Snežne. Blagoslovil jo je sam prevzv. škof g. dr. Gregorij Rožman.

Že v soboto zvečer so se iz vseh krajev na tej in na oni strani Kamniških planin pričele na planini zbirati velike množice ljudi, ki so bili namenjeni na Veliko planino, da bi bili v nedeljo dopoldne priče blagoslovitvi našega novega visokogorskega svetišča. Na planini so bila prenapolnjena vsa prenočišča, tako da je moralo mnogo ljudi prenočevati kar pod milim nebom. V tej mogočni gorski okolici je spominjal pogled na številne ognje in kresove prav na dobo nekdanjih kmečkih taborov in romanj k božjim potem na višinah.

V nedeljo dopoldne je bilo na Veliki planini zbranih brez dvoma že kakih 1500 ljudi. Večinoma so bili to preprosti kmetje in pastirji. Več kot sto jih je prišlo z luške strani.

Ob 9 dopoldne je bila sveta maša s pridigo, nato pa blagoslovitev kapelice. Sv. opravilo je opravil ljubljanski škof dr. Rožman. Vreme je bilo spočetka v dopoldanskih urah še kar dovolj lepo, popoldne pa se je nekoliko pokvarilo, vendar ne toliko, da bi bilo utegnilo škodovati splošnemu razpoloženju. Razvila se je popoldne neprisiljena planinska zabava, ki je trajala vse do časa, ko so ljudje morali oditi na vlak in na svoje domove pod gorami in na oni strani Kamniških planin.

Med prisotnimi smo opazili številne odličnike iz cerkvenih in laičnih krogov, zastopnike Slovenskega planinskega društva in mnoge znane gornike poleg velike množice turistov iz Ljubljane in naših vernih gorjanov, ki so prišli tudi iz najoddaljenejših štajerskih podgorskih krajev na štajerski strani.

Škof dr. Rožman je prenočil na Veliki planini, kjer je davi daroval drugo sv. mašo.

Naj Marija Snežna zbira okrog sebe verne gornike, jih varuje nezgod in jim nakloni, da se bodo s planin vedno vračali obogateni na duši in na telesu. Prelepo visokogorsko svetišče bo zbiralo pod svojo streho vse dobre ljudi, ki hodijo v gore, ker so tam bliže Bogu, ker v gorah mnogo lažje molijo z zbranim srcem in z gorečo pobožnostjo. Posebno bo kapelica ustrezala v zimskem času, ko planino pokriva debel sneg. V zimskih mesecih je na Veliki planini vedno tudi med tednom mnogo smučarjev. Dostop ni težak, tako da bo poslej ta priložnostna občina ob nedeljah lahko vselej pri sveti maši in ji ne bo treba hoditi v dolino. Ljudje, ki so oživotvorili zamisel kapelice Marije Snežne na Veliki planini, so izvedli res pohvalno delo.

K včerajšnjemu dnevu bi pripomnili le še nekaj: da so bile cene posameznim okrepčilom za tak dan precej visoke. Treba si je bilo biti na jasnem, da je bila večina udeležencev siromašna in ni zmogla kupovati tako dragih okrepčil. Prihodnjič naj bi se uredilo tudi to vprašanje.

Velik požar v tekstilni tovarni

V Ehrlichovi tovarni v Mariboru je kratek stik povzročil ogenj

Maribor, 31. julija.

Sinoči je divjal v Mariboru požar, ki je razburil vse mesto ter je dovedel na tisoče ljudi v Magdalensko predmestje k Ehrlichovi tekstilni tovarni, kjer je gorel objekt IV z velikimi plameni. Gorela je stara predilnica ter skladišče bombaža, preje in starih cunj. Požar je ta oddelek popolnoma uničil. Ogenj je nastal malo pred 20. uro. Stroji v oddelku so bili v polnem obratu ter je bilo pri njih zaposlenih okoli 20 delavcev. Naenkrat pa je električna luč z rahlim pokom ugasnila. Nastal je kratek stik, ki je postal usoden. Iz električne napeljave skozi skladišče bombažne vate, iz katere se dela predivo v predilnici, je šinila drobna iskrica, pa je zadostovalo, da je vata v hipu vzplamtela. Gorela je kakor smodnik ter je ogenj v nekaj minutah zajel vso dvorano s predilnimi stroji, kjer je ležalo po tleh in na strojih dovolj netiva — samo bombažno predivo. Delavci so se jedva rešili pred ognjem ter so pobegnili od strojev na dvorišče. Dvema delavcema, Osetu in Groficu, je ogenj presekal pot, pa so ju šele v zadnjem trenutku rešili strašne smrti s tem, da so vdrli od zunanje strani vrata, ki vodijo iz skladišča na cesto. Delavci so takoj sami začeli z gasilno akcijo, čim so se nekoliko zavedli. Poskušali so omejiti požar z vodnim curkom iz hidranta, ki je na dvorišču tega objekta, vendar so bila njihova prizadevanja zaman. Kmalu so prišli gasilci iz Maribora, potem iz Studencev, Radvanja, Pobrežja, Razvanja in nazadnje iz Brezja. Napadli so goreči objekt od vseh štirih strani, vendar gorečemu bombažu niso bili kos. Bombaž namreč tli in gori naprej, četudi je čisto premočen, da kar plava v vodi. Bombaža pa je bilo dovolj, saj je bilo na skladišču okrog 30 vagonov bombažne vate in cunj ter raznih napol izgotovljenih tekstilnih izdelkov. Gasilcem so prišli na pomoč tovarniški delavci, ki so nosili goreče bale iz skladišča ter jih zunaj na travniku polival z vodo. Šele proti polnoči se je posrečilo gasilcem, da so požar premagali ter so potem do 2. ponoči gasili še posamezna žarišča. Odvrnili so veliko nevarnost od neposredno zraven stoječega, velikega novega modernega poslopja, v katerem se nahaja nova predilnica. Ko je bil požar ugnan, so gasilske čete zapustile pogorišče, na katerem je ostal samo vod mariborskih požarnikov, ki pa se je moral še vso noč in danes dopoldne boriti s posameznimi ognjišči v napol porušeni zgradbi, ker je bombaž še vedno tlel ter je od časa do časa vzplamtel. Še nocoj proti večeru se je iz bal bombaža dvigal dim kot znak, da nevarnost še ni povsem minila. Požar je uničil ves objekt, ki je 30 m širok in 60 m dolg. Ta objekt je služil — kakor večina ostalih objektov Ehrlichove tovarne, nekdaj dragoncem 5. mariborskega polka za konjske hleve. Po prevratu je dobila nekdanja vojašnico v last Slavenska banka, pozneje pa so kupili te podrtije sudetski Nemci bratje Ehrlich ter so jih za silo preuredili v tovarniške namene. Za poslopje samo prav nič ni škoda, da ga je ogenj uničil, ker nikakor ni odgovarjalo sodobnim zahtevam tovarniškega obrata, saj iz starega hleva ni mogoče napraviti kaj primernega. Tudi škoda, ki je nedvomno prav velika, ne bo zadela lastnika tovarne, ki je zavarovan za vsak tak slučaj. Prizadeti bodo pač delavci, ki so bili v tem oddelku zaposleni, če jim tovarnar ne bo dal dela v drugih obratih. Požar je pokazal, da tovarna ni bila dobro opremljena za slučaj take nevarnosti. Hidranti se nahajajo predaleč proč ter so ljudske mase, ki so pritisnile od vseh strani proti tovarni, zelo ovirale gasilce pri polaganju cevi, dokler niso policisti s pomočjo orožništva in čete vojakov napravili okrog gorečega objekta red. Če bi bila imela tovarna v tem nevarnem oddelku dovolj ročnih gasilnih aparatov ter bi bilo delavstvo za take primere primerno izvežbano, ki se bil dal ogenj že v kali zadušiti.

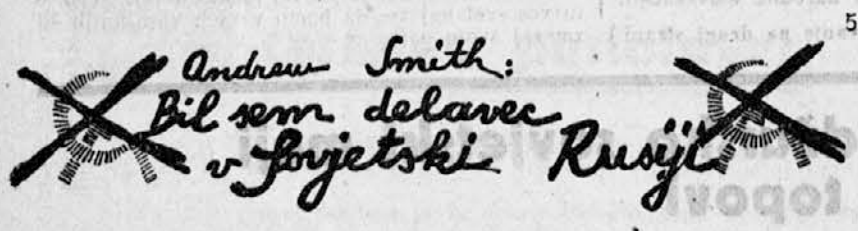

53

Na krovu sem se bil spoprijateljil z visokim uradnikom. To ni bil slab človek, a zaradi svojega uradnega položaja ni mogel prosto povedati vsega, kar je mislil. Zaupal je podatkom, ki sem mu jih prinašal jaz. Pogosto me je silil, naj proti napakam in pomanjkljivostim ugovarjam, ker sem kot tuj strokovnjak imel ugodnejši položaj kakor pa ruski delavci. Varoval me je ameriški potni list.

Pripovedoval sem mu, kaj sem vse videl in vse, kar so mi zaupali nemški delavci, s katerimi sem se srečaval.

»Izprašujem se, kako so si moskovske oblasti mogle upati, da prirede tako potovanje! Ali niso poznale stanja, v katerem je vsa pokrajina ob Volgi, preden so nas poslali tja?«

Vedel sem, da je med propagandisti na krovu, ki so bili z nami že od začetka, tudi uradni zastopnik Srednjega Obvolžja v Osrednjem Sovjetu. Ta je bil Nemec. Malo pozneje sem zvedel, da so ga zaprli in ga obdolžili, da je kriv poloma, katerega je doživela naša pot.

Nisem ničesar več razumel in sem spraševal prijatelja:

Ta je premišljal, ker ga je zadelo vse, kar sem mu bil pripovedoval. Potem mi je dejal:

»Ne, tovariš, res nismo niti slutili, kaj se godi tu, zatrjujem ti. Poročila, ki smo jih prejemali, niso o tem črhnila niti besede. Misliš, da bi bili priredili takle izlet, če bi bili vedeli, kako in kaj je tu? Krajevni oblastniki so se bali, da ne bi prišli ob svoja mesta, če bi poročali resnico, zato podatki, ki so nam jih poslali v Moskvo, niso imeli drugega namena kakor ostati v dobrih odnošajih z oblastniki v Moskvi.

Naslednji postanek za Dobrinko nas je privedel v Kamišin. Naša ladja, ki je imela močan stroj, je spotoma naložila nekje tovor miličnikov, policistov, ki so šli na izlet v Astrahan. Parnik je obstal, spustil čoln na vodo. Vanj sta stopila Tzelman in še neki drugi tovariš ter se odpeljala proti drugi ladji, ki smo jo srečali na reki.

»Prav,« sem si mislil, »gresta, da uprizorita drugo sleparijo.«

Kmalu pa sta se ladji pritisnili druga ob drugo in Tzelman je prišel na »Komsomolca«. Policijska godba je zdaj začela igrati internacionalo, naša pa ji je odgovarjala. Izletniki so se v gručah nagnetli na krov, da bi slišali sveto himno. Ko so potihnili zadnji zvoki, nam je govornik z druge ladje predstavil kapitana miličnikov in ga prosil, naj nam izvoli izreči nekaj besedi.

Kapitan je bil lepo oblečen, v čisto novi sivorjavi uniformi, na glavi je imel sinjo čepico. Začel je:

»Tovariši, srečni in ponosni smo, da v vas pozdravljamo tuje strokovnjake, ki so prišli združevat svoje napore z našimi, da nam pomagajo uvesti socialistični red. Z veseljem začenjamo mi, »udarniki« iz milice, prijateljske odnošaje z elito tujega delavstva v Sovjetski Rusiji.«

To je bil eden najboljših policijskih govornikov, kar sem jih kdaj slišal. Ni si mogel kaj, da nas ne bi bil obsipal z rožicami.

»Vemo, da ne gre v Srednjem Obvolžju vse tako, kakor bi moralo iti,« je nadaljeval. »O tem smo dobro poučeni. Opozorili smo na to oblasti in se z njimi posvetovali. Ni nas sram tega stanja, ki izvira edino iz zaostale duševnosti tukajšnjega prebivalstva.«

Torej to nesrečno rusko ljudstvo ni bilo samo žrtev zločinske neodgovornosti Stalinovega reda, marveč so mu hoteli naprtiti na rame še odgovornost za to strahotno siromaštvo. To je res presegalo vse meje!

A govornik je nadaljeval:

»Toda kljub vsemu vsak dan napredujemo. Življenjski pogoji se boljšajo. Danes imamo več traktorjev, več šol in obilnejše žetve kakor pa svoje čase. Zdaj smo zares na poti do velikega in stvarnega blagostanja, kapitalistične države pa umirajo od gladu.

Upam, tovariši, da boste čez dve leti spet prišli sem. Tedaj boste lahko ugotovili, za koliko smo napredovali. Videli boste, kako se bo vse spremenilo.

Trdno upamo, da boste vi, tuji strokovnjaki, udarniki, prinesli s tega potovanja novih pobud za vero in da boste po vrnitvi odločno in z navdušenjem, ki bo vedno bolj raslo, pomagali petletki k zmagoslavju, socializmu pa h končnemu vstrajenju in trajni uvedbi. Delajmo neutrudljivo in z najglobljo vdanostjo ne le za to, da bi revolucija uspela v Rusiji, marveč tudi v vaših domačih državah in za to, da zavlada po vsem svetu republika Sovjetov!«

Sredi navdušenih klicev živio je zadonela Internacionala, ki sta jo igrali dve godbi. Mi pa smo svoje misli ohranili zase, zakaj propagandisti so vohali povsod in morali smo biti previdni.

Tzelman je stopil spredaj in nam predstavil govornika, ki bo spregovoril za nas. Bil ni to nihče drugi kakor oni nemški rudar iz Donskega basina. Njegovo govorjenje nas je osupnilo zaradi svoje navdušene vdanosti in ognjevitosti. Ves govor je bil en sam krik občudovanja za Stalina, za Vorošilova, za petletko, za socializem, za svetovno revolucijo in obsodbo Hitlerja, fašistov, kapitalizma in vseh sovražnikov sovjetske Rusije.

Nemški zastopniki niso mogli tega več poslušati. Drug za drugim so izginjali s krova in so komaj skrivali svoje ogorčeno obsojanje. Drugi so potiho kleli in zmerjali govornika. Veliko jih je odšlo. Precej Čehov je udarilo za njimi.

Jaz pa sem hotel ostati do konca komedije. Na dnu duše sem prav dobro razumel igro, katero je igral nemški rudar. Najbrž si je govoril:

»Konec koncev, zakaj pa ne bi igral te ogabne vloge, dokler mi služi, da si s tem rešujem kožo?«

Obiščite
7. mariborski teden
od 6. do 15. avgusta 1938
Polovična vožnja na železnicah od 4. - 17. avg. 1938
Veliki narodni tabor dne 14. avgusta 1938. Jubilejna kultur. razstava ob priliki proslave 20-let. Jugoslavije v Mariboru
Velika gospodarska in kulturna revija
Industrija - Tekstil - Trgovina - Obrt - Kmetijska razstava - Razstava cest - Tujskoprometna razstava - Fotoamaterska razstava - Filatelistična razstava - Gostinstvo - Vinska pokušnja - - - - - - - Ženska ročna dela - Razstava narodnih noš iz vseh krajev države - Razstava »Nanos« - Čebelarska razstava - Razstava malih živali - Koncertne in gledal. prireditve - Sportne prireditve - Vesel. park na razstavišču itd.
Mariborski otok, najlepše kopališče v Jugoslaviji . . . Zeleno, romantično Pohorje . . . Vinorodne Slov. gorice . . . Gostoljubni, lepi Maribor — Vas vabijo!

Od tu in tam

»Čarobno noč« so priredili na čast predsedniku vlade dr. Stojadinoviču v petek zvečer v Kotorskem zalivu. Živi ognji so plamteli na Lovčenu, ki so ga obkrožali ognjeni venci, kakor tudi nekoliko nižje ležeče mestece Pestingrad. Pristanišče se je kopalo v morju luči, a hiše v mestu so bile obrobljene s tisočerimi žarnicami. Na obali je bil slavolok, koder so bile žarnice razvrščene v obliki črk ZMS (živel Milan Stojadinovič).Iste začetne črke iz žarnic so nosile tudi neštevilne ladjice, ki so bile vse razsvetljene s svetiljkami in svečami. Prav tako sta bili svečano razsvetljeni tudi dve potniški ladji. Na obali in na ladjah je bilo polno Kotorčanov, ki so viharno vzklikali predsedniku vlade. Nasproti »Petki«, ki je odplula proti Ercegnovemu, je priplulo 60 ribiških ladjic, ki so bile vse krasno okrašene. Ves Kotorski zaliv je bil ena sama velika luč. Mnogi tuji turisti so opazovali in se divili temu krasnemu prizoru, tej okrašeni Boki, nevesti Jadrana. Videli so, da ljudstvo v teh krajih pozna, spoštuje in ljubi dr. Stojadinoviča še iz dobe, ko je bil četinski poslanec; ki je »za te storil več, kakor vsi pred njim«. Vsakdo je mogel videti, da so prebivalci ob Kotorskem zalivu tekmovali s Splitom in Dubrovnikom, da bi čim svečanejše sprejeli dr. Stojadinoviča.

Sloviti bivši predsednik vlade Boško Jevtič se je po dolgem času spet enkrat oglasil na politični pozornici JNS. Zgodilo se je to včeraj v Belgradu, ko je bila tam napovedana konferenca pristašev JNS za 15. volivni okraj. Srbski in hrvaški časopisi namreč pišejo, da je na njej sodeloval poleg podpredsednika poslanskega kluba JNS Jeremije Protiča in odposlancev osrednjega odbora tudi bivši predsednik JNS Boško Jevtič. Nek hrvaški časopis se je ob tej priliki spomnil Jevtiča v svojem poročilu celo s podnaslovom: Jevtič še vedno politik... Dobro ga je počastil!

Dr. Vladko Maček je imel včeraj v Kupincu krajši govor tamkajšnjim kmetom, v katerem je med drugim dejal tudi tole: »Hrvatski kmečki narod, dragi bratje in sestre! Že več kot tisoč let vodimo mi Hrvatje težek boj za naš obstanek. Usoda nas je postavila na takšen košček zemlje, ki ga mora vsak, **prav tako** tudi mi, braniti. Zato ga tudi ne damo nikomur in se zato zanj borimo. Da smo se v tem boju držali tako dobro, gre zasluga le kmečkemu ljudstvu, onemu narodu, ki ni ohranil samo svojega jezika in običajev, pač pa tudi narodno nošo in svojo narodno pesem, naroda, ki je ohranil hrvatsko narodno dušo... Dosegli smo velike uspehe, vsega pa še nismo dosegli. Danes se moramo tu posvetovati za bodoče delo, ki naj bo dvakrat tolikšno kot preteklo leto, da bomo pobijali nepismenost še bolj kot dozdaj, tako da ne bo v bodoče nobenega otroka, starega od 10 do 14 let, ki se ne bi naučil brati in pisati, pa če hodi v šolo ali ne. Od »Seljačke Sloge« boste dobili vsa navodila, in vas prosim, da se jih držite v svojem interesu in v interesu svojih potomcev.«

Občni zbor Združenja zdravstvenih pomočnikov je bil včeraj dopoldne v Belgradu v osrednjem higijenskem zavodu. Bil je to ustanovni občni zbor po novem pravilniku, po katerem je predvidena osrednja uprava v Belgradu in posamezni odseki po banovinah. Na občnem zboru so razpravljali o težkem položaju zdravstvenih uslužbencev ter o nevarnosti pred infekcijo, kateri so ti uslužbenci vedno izpostavljeni v svojem poklicu. Skupščina je bila precej živahna. V to društvo so bili po dolgi debati sprejeti tudi desinfektorji in laboristi ter sanitetni nadzorniki, ki so dopolnile le tečaje, ne pa tudi posebne šole za zdravstvene uradnike. Zaradi njihovega sprejema v društvo je bila skupina navzočnih toliko ogorčena, da je zapustila v znak protesta občni zbor.

Novo metodo pri litografskem delu je vpeljal znani zagrebški litograf Vladimir Pintarič. Svoj nov izum omenjeni litograf imenuje na kratko »rasterografijo«, z njegovo metodo pa je mogoče delati zelo izpopolnjene originalne slike. Pri umetniških slikah, ki naj bi se tiskale v večji nakladi, je s tem dosežena tolikšna popolnost, da so vse tiskane slike enako dobre, kot original. Ta njegov izum so prikazali že lansko leto na pariški razstavi in mu s kolajno dali vse priznanje. Za izum so se začela zanimati tudi številna tiskarska podjetja, letos pa je Vladimir Pintarič dobil tudi povabilo, da razstavi svoj izum na veliki razstavi v ameriškem Bostonu. Po mnenju najboljših ameriških strokovnjakov pomeni ta izum mladega Zagrebčana pravo dovršenost. Zanj se med drugimi zanima tudi veliki tiskarski koncern Melantrich v Pragi.

Truplo tragično umrlega letalca Gordona, ki se je ponesrečil na zemunskem letališču, so prepeljali v Gradec z avtofurgonom. Včeraj je avtofurgon z zemskimi ostanki letalca Gordona prispel že v Koprivnico. Spremljal ga je predsednik društva »Oganj« iz Belgrada dr. Kujundžič. Ta je v Koprivnici tudi izjavil, da bodo truplo Gordona prepeljali v Gradec, ga tam sežgali, pepel pa v žari prepeljali v Kalifornijo.

Ustanovni občni zbor družbe »Jugoslovansko jeklo a. d.« je bil včeraj dopoldne v Sarajevu. Udeležilo se ga je okoli 20 zastopnikov, med njimi tudi minister dr. Vrbanič kot zastopnik ministra za gozdove in rudnike, podban drinske banovine Krečkovič in načelnik v prometnem ministrstvu Despič, ki je navzoče seznanil v svojem govoru s pravili »Jugoslovanskega jekla« Pravila so bila v celoti sprejeta. Izvoljena sta bila tudi upravni in nadzorni odbor. Predsednik upravnega odbora je sarajevski podžupan Leskovac, nadzornega pa Ljubomir Antič iz Zaječara. Vsi člani upravnega in nadzornega odbora, kakor tudi delegati so Hrvatje in Srbi. Občni zbor je trajal le eno uro. Končal ga je predsedujoči Djurišič z izjavo, da je s tem občnim zborom ustanovljena družba »Jugoslovanska jeklo a. d.«

Jugoras je pred nekaj meseci sklenil kolektivno pogodbo z vodstvom rudnika v Mostarju. Pogodba je stopila v veljavo 1. aprila letos. Po njej morajo rudarji dobiti stalnost. Delavci pa še do danes niso prišli do svoje stalnosti, to pa zaradi tega, ker si nekatere uprave državnih rudnikov po svoje razlagajo nekatere točke pogodbe. Delavci pa od svojih zahtev nočejo kar tako odstopiti. Zato se je te dni odpeljala v Belgrad na njihovo prošnjo posebna deputacija, ki se je najprej oglasila pri predsedniku glavnega odbora Jugorasa, pod čigar vodstvom je nato obiskala pristojne činitelje. Tu so člani tega zastopstva prosili, naj državna podjetja prisilijo, da se bodo držala sklenjene kolektivne pogodbe.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Mednarodna fotografska razstava v okviru ljubljanskega velesejma

Udeleženci iz 30 držav bodo razstavljali na tej največji mednarodni razstavi

Ljubljana, 1. avgusta.

Foto-klub »Ljubljana« pripravlja veliko mednarodno fotografsko razstavo v okviru jesenskega ljubljanskega velesejma.. Razstava bo do sedaj ena največjih razstav v Ljubljani, saj se je bo udeležilo nad 30 držav. Do sedaj so poslali cele zbirke Poljaki, Čehi, Italijani, Madžari, v ogromnem številu pa bodo zastopani Nemci po zaslugi predsednika ustanovljene Mednarodne fotografske zveze g. Paula Lückinga iz Berlina, ki vodi posle nemške državne fotoamaterske zveze. V odboru sta med drugimi tudi Jugoslovana gg. Srečko Grom, član ljubljanskega Fotokluba in A. Frajtič, član zagrebškega Fotokluba, ki sta bila tudi častna člana kongresnega pripravljalnega odbora.

Na programu kongresa je bilo več predavanj, ki pa so morala zaradi pomanjkanja časa večidel odpasti, vendar pa je ostalo na sporedu predavanje g. S. **Groma** »O poenotenju ocenjevanja slik pri mednarodnih razstavah«, v katerem je obravnaval po členu ljubljanskega Fotokluba, g. K. Kocijančiču izdelan sistem ocenjevanja slik. Udeleženci kongresa so predavanja poslušali z tolikšnim zanimanjem, da ga je sklenil predsednik razmnožiti in prevesti na francoski in angleški jezik. **Predavanje** je ponatisnila že nemška fotografska revija **»Photographische Rundschau«**, zato pa tudi ni čudno, da je na omenjeno mednarodno razstavo prispelo tako ogromno pošiljk iz vsega sveta. Pošiljatelji pač zaupajo našemu ocenjevalnemu odboru, ki bo bolj objektiven, kot pa je bilo to sicer na nekaterih razstavah.

550 udeležencev

Do sedaj je poslalo svoja dela nič manj kakor 550 avtorjev iz vseh krajev sveta, in sicer vsak po štiri slike. Poleg tega je še tudi Jugoslavijo močno udeležena, tako da je vseh slik nad 2000. Žirija dela že 14 dni s polno paro in priznati je treba, da je njeno delo zelo težko, saj mora izbrati iz 2000 poslanih slik komaj 500 del, iz tega pa tudi spoznamo, da bo razstava v resnici kvalitetna, saj bodo visela na stenah samo prvovrstna dela. Ker bo udeležba iz inozemstva precej močna, se hoče tudi inozemstvo našim prirediteljem oddolžiti s tem, da že zdaj vabi naše fotoamaterje, naj prirede posebno **jugoslovansko razstavo.** Najbolj nas vabijo Madžari, ki bi radi videli delo naših fotoamaterjev v celoti.

Da so naši fotoamaterji danes vsepovsod vabljeni, se imajo zahvaliti samo svojim velikim uspehom na tujih razstavah. Vedeti pa je treba, da skoraj ni bilo mednarodne razstave, na kateri ne bi sodelovali tudi naši slovenski amaterji. Zanimivo je, da je fotografska revija »Camera« iz Lucerna izdala posebno februarsko številko z naslovom »Jugoslawien-Heft«. V njej so objavljena dela naših amaterjev **Kerniča, Oskarja Kocijančiča in Petra Kocijančiča.** Naši amaterji so v reviji označeni kot pravi umetniki v fotografiranju, ki v svojem delu izražajo pristno narodno noto.

Ko je bila januarja v **Debrecinu** na Madžarskem fotografska razstava, sta bila na njej odlikovana s srebrno kolajno Slovenec Oskar Kocijančič in Zagrebčan Tošo Dobac. Na razstavi v **Courtrai** v Belgiji so bili ponovno odlikovani z zlato kolajno A. Kornič, s srebrno kolajno Oskar Kocijančič ter Peter Kocijančič z bronasto kolajno. Na razstavi v Inomostu je bil odlikovan z bronasto kolajno naš z[illegible] amater prof. Janko Branc. Na razstavi na D[illegible], kjer je bil istočasno kongres fotoamaterjev, je bil odlikovan s srebrno kolajno Oskar Kocijančič, z bronasto plaketo pa Zagrebčan Tošo Dobac.

Diplome so za svoje slike prejeli dr. Ivo Frelih in Peter Kocijančič.

Ena največjih razstav

Pozdraviti moramo uspehe naših amaterjev in njihovo delo. Iz ugleda, ki ga uživajo, je jasno in vidno, kako veliko propagandno delo opravljajo prav s slikami naših lepih krajev, polnih krasot in romantike. Mednarodna razstava na jesenskem velesejmu, ki bo ena največjih v Jugoslaviji sploh, pa bo nudila našim fotoamaterjem lepo priliko, da bodo izdali krasen ilustriran **katalog** z 20 reprodukcijami slovenskih slik. S tem bodo dokazali svoj poseben smisel za propagando naših domačih krajev, a odlikovanjem, ki se bodo po razstavi delila, so se z lepo kretnjo naši amaterji že v naprej odrekli, da jih bodo zato v tem večji meri deležni tuji gostje amaterji na tej mednarodni razstavi, ki bo gotovo tudi med našim občinstvom vzbudila mnogo zanimanja in smisla za lepoto in umetnost naših in tujih fotoamaterjev.

Otvoritev obrtniške razstave v Št. Vidu

Ljubljana, 1. avgusta.

Agilni, vztrajni in marljivi šentviški obrtniki so ponesli daleč v svet svoj sloves kot najboljši in strokovno izobraženi obrtniki, zlasti mizarji slove povsod in njih izdelki gredo daleč po naši državi. V nedeljo, dne 31. julija so slavili na prav svečan način petletnico obstoja obrtniške razstave. Pred petimi leti so se obrtniki pod vodstvom g. Vrhovca ojunačili in so priredili prvo skromno razstavo, za katero pa je vladalo veliko zanimanje. Od leta do leta pa je razstava napredovala in letošnja je dosegla tako po kakovosti kakor tudi po količini razstavljenih predmetov največji razmah. Vsi prostori velike in moderne šole so bili skoraj premajhni za razstavljene predmete.

Otvoritev V. razstave je bila včeraj ob 11 dopoldne na slovesen način. Pokroviteljstvo nad razstavo je prevzel ban dr. M. Natlačen. Pred velikim številom domačinov in Ljubljančanov je prvi pozdravil g. bana in goste šentviški župan g. Karel Erjavec, dalje okrajnega glavarja dr. Maršiča, g. dekana Zabreta, člana banskega sveta g. Miloša Stareta, predsednika obrtniškega odseka Zbornice za TOI g. Ivana Ogrina, predsednika Zveze slovenskih obrtnikov g. Karla Kavko, zborničnega svetnika g. Šimenca in še mnoge druge odličnike. Šolski upravitelj g. Pečjak je pozdravil g. bana v imenu meščanskošolske mladine, za njim šolski upravitelj g. Hladnik, v imenu šolske mladine pa je pozdravila g. bana gdč. Vera Magistrova, ki je g. banu izročila tudi šopek svežih rož. V imenu krajevne organizacije JRZ je govoril g. Briški. G. Ivan Ogrin je pozdravil g. bana v imenu Zbornice za TOI in želel šentviškim obrtnikom še mnogo lepih uspehov. G. Kavka je izrekel zahvalo v imenu Zveze slovenskih obrtnikov. Predsednik domačega obrtniškega društva g. Ivan Vrhovec je pozdravil vse odlične zastopnike oblasti in drugih korporacij. Govorili so še g. Pelc v imenu novomeških obrtnikov, ki so se udeležili razstave v velikem številu, prečitana so bila pisma notranjega ministra dr. Korošca in trgovinskega ministra dr. Vrbaniča. G. Vrhovec je nato predlagal vdanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. Vel. kraljici Mariji, dalje Nj. Vis. knezu-namestniku Pavlu, pozdravne brzojavke ministrskemu predsedniku dr. Milanu Stojadinoviču, notranjemu ministru dr. A. Korošcu, trgovinskemu ministru dr. Vrbaniču in ministru dr. Mihi Kreku.

Rakovniška salezijanska godba, ki je sodelovala pri otvoritvi, je zaigrala nato državno himno.

G. ban dr. Marko Natlačen je nato v lepem, klenem govoru v imenu banske uprave oficielno otvoril razstavo in prav iskreno čestital zavednim šentviškim obrtnikom za njih uspehe in delo. Gostje so si nato ogledali razstavo. Pri slavnostnem kosilu so bile izrečene mnoge in lepe napitnice.

V plavalnem dvoboju je Jugoslavija zmagala z eno točko razlike

V soboto in nedeljo je bil pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Marije na Bledu plavalni dvoboj med jugoslovansko in italijansko plavalno reprezentanco. Jugoslovanska reprezentanca je zmagala in sicer z eno točko razlike. Uspeh Jugoslavije je lep in pomemben, ker je italijanska reprezentanca zelo močna. Izredno lepi so tudi doseženi rezultati, ki so skoraj vsi mnogo boljši kot pa dosedanji obstoječi jugoslovanski rekordi. Žal noben teh rekordov ne bo mogel biti priznan, ker ni postavljen v predpisanem bazenu. Največje odkritje tega dvoboja je brez dvoma sijajni Žižek, ki je s svojo včerajšnjo zmago nad renomiranim italijanskim rekorderjem Costolijem in Defilipisom presenetil vse gledalce. Tudi čas, ki ga je postavil, je mnogo boljši kot dosedanji rekord. Pri skokih s stolpa 10 m je moral Ziherl prepustiti obe prvi mesti Italijanoma. Zato pa je v skokih s 3 metrske deske sijajno in prepričevalno zmagal.

Rezultati so naslednji:

100 m prosto: 1. Costa (I) 1.0.3, 2. in 3. Stakula (J) in Lissardi (I), 4. Petrone.

200 m prsno: 1. Cerar (J) 2.46.4, 2. Grkinič (J), 3. Bertetti (I), 4. Toffini (I).

1500 m prosto: 1. Costoli (I) 21.15.8, 2. Schipizza (I), 3. Mala in Mihalek (oba J). Boljše od državnega rekorda.

Štafeta 3×100 m: 1. Jugoslavija (Ciganovič, Cerar, Mini) 3.29.6. (Boljše od drž. rekorda.) 2. Italija 3.37. Po prvem dnevu je Italija vodila s petimi točkami prednosti pred našimi plavači.

Skoki s 3 metrske deske: 1. Ziherl (J) 134.25, 2. Cozzi (I) 122.33, 3. Pribošek (J), 4. Marianetti (I).

400 m prosto: 1. Žižek (J) 5.07.6, 2. Defilipis (J), 3. Costoli (I), 4. Ognjo (I). Žižek je izboljšal državni rekord za celih 13 sekund.

100 m hrbtno: 1. Ciganovič (J) 1.11.2, 2. Ravera (I), 3. Marčeta (J), 4. Burla (I). Boljše od državnega rekorda.)

Štafeta 4×200 m: 1. Italija 9.34, 2. Jugoslavija 9.36.4. Tudi boljše od drž. rekorda.

Končno stanje po vseh plavalnih in skakalnih disciplinah je bilo 40 in pol ter 41 in pol točke za Jugoslavijo.

Nato se je pričela **waterpolo tekma.** Za Italijo so nastopili Fabiano, Valle, Bulgarelli, Maioni, Goggioli, Pandolcini, Raspini. Za Jugoslavijo pa: Mihovilovič, Giovanelli, Samardžič, Roje, Grkinič, Polič in Ciganovič.

Prvi gol je zabil v drugem polčasu Italijan, nakar je s kazenskim strelom 4 m pred golom Polič neubranljivo streljal na gol in tako izenačil rezultat. Pred konec tekme pa so Italijani iz prostega strela zabili gol, ki pa je bil nepravilen in ga sodnik ni priznal. Na plavališču je nastal precejšen nemir. — Tekma je končala neodločno z 1:1.

Nov državni rekord na 5000 m

Ob lahkoatletskem prvenstvu Zagreba je Slovenec Kotnik, ki starta za zagrebško Concordijo, postavil nov državni rekord v teku na 5000 m. S tem je izboljšal star rekord Krevsa Ivota, ki je bil 15:31.2. Kotnik je ves čas tekel po določenem načrtu in je bilo že spočetka videti, da bo postavil nov rekord. Tekel je odlično in gladko pustil za seboj drugega zagrebškega tekača Flassa. Nov državni rekord je 15:29.8. Tudi drugi rezultati, ki so bili doseženi na tem prvenstvu, so zelo dobri. Ivanuš je skočil ob palici 3.63, kar je do sedaj najboljši rezultat v letošnji sezoni. V metu kladiva je Gojič pokazal, da prihaja zopet v svojo staro formo in je vrgel kladivo 48.20 m. Srakar je na 800 m dosegel čas 2:02.2, Ehrlich na 400 m čez zapreke 57.8 sek.

Tenis v Berlinu

O finalni tekmi za Davisov pokal za evropski pas je zmagala Nemčija z 3:2. Dvoboj je bil odločen že po prvi poedinični igri med Pallado in nemškim prvakom Henkelom. Henkel je bil sijajen in odpravil Pallado, ki mu je sicer nudil mestoma odličen odpor, v treh setih z 6:3, 7:5, 6:1.

V drugi igri pa je Kukuljevič premagal Redla z 6:4, 6:3, 6:2.

Evropski finalist za Davisov pokal je torej Nemčija, ki bo v polfinalu nastopila v Bostonu v Ameriki proti Avstraliji.

Nogomet

Včeraj so v Ljubljani gostovali zagrebški zeleni, klub, ki je izpadel iz lige. Naš ligaš SK Ljubljana, ki bi moral vsaj zadnji teden pred pričetkom državnega ligaškega prvenstva nekaj pokazati, je povsem odpovedal. Pičla zmaga 2:1 nad Concordijo nam ne pove mnogo. Pri Ljubljani je včeraj zadovoljila samo ožja obramba. Krilska vrsta je bila slaba, izrazito slab pa je bil napad.

Ob 35 letnici svojega obstoja je letošnji državni prvak Hašk proti Gradjanskemu izgubil z neverjetno visokim rezultatom. Moštvo Haška, ki je za svojo 35. obletnico nastopilo z najboljšim moštvom, je dalo tako slabo igro, kot bi je državni prvak ne smel dati. Hašk je igral na igrišču povsem podrejeno vlogo. Na drugi strani pa je Gradjanski pokazal izredno lepo in koristno igro. Gradjanski ima s svojim novim krilom Šipošem dober, in kar je predvsem važno, zelo učinkovit in nevaren napad. Gradjanski je znal vsako priliko za gol temeljito izkoristiti in Haškovcem šestkrat zatresel mrežo.

V prijateljski tekmi v Belgradu med Baskom in Jedinstvom pa je Bask premagal Jedinstvo s 5:0. Jedinstvo je Basku nudilo odpor le v prvem polčasu, dočim je v drugem polčasu popolnoma odpovedalo in se je Bašk igral z Jedinstvom kakor mačka z miško. Igra je bila izrazito hitra in ostra, čeprav je bila samo prijateljska.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v °C: največja	Temperatura v °C: najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost 0–10	Veter (smer, jakost)	Padavine: m/m	Padavine: vrsta
Ljubljana	765·7	27·0	18·5	85	10	0	3·1	dež
Maribor	767·7	25·0	12·0	90	10	N_1	12·0	dež
Zagreb	765·4	27·0	17·0	60	8	N_2	—	—
Belgrad	764·0	31·0	18·[illegible]	80	0	N_1	—	—
Sarajevo	765·3	28·0	14·0	80	4	0	—	—
Vis	762·2	30·0	25·0	70	3	SE_3	—	—
Split	762·0	37·0	26·0	50	4	0	—	—
Kumbor	760·5	32·0	26·0	30	0	NE_2	—	—
Rab	763·[illegible]	30·0	25·0	50	8	0	—	—
Dubrovnik	76[illegible]·6	33·0	26·0	50	0	NW_3	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno, soparno vreme, krajevne nevihte.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od sobote do danes: V soboto je bilo večinoma jasno do 10.50, nakar so se pričeli zbirati od vseh strani težji oblaki, vendar pa je prevladovalo jasno vreme do 12.10. Ob tem času se je oblačnost naglo povečala. Ob 18 se je popolnoma pooblačilo in tako ostalo v noč. Ob 21 je padlo nekaj kapljic dežja. Najvišja temperatura zraka je znašala 30.3 stopinje Celzija. — Včeraj je bilo iz noči do 5.30 popolnoma oblačno. Ob 5.35 se je oblačnost nekoliko pretrgala in je posijalo sonce, ostalo pa je večinoma oblačno do 17.10. Ob 17.15 se je popolnoma pooblačilo, ob 18 je padlo nekaj kapljic dežja, ob 19.15 pa je pričelo rahlo deževati in je deževalo do 21.45. Ob 19.45 je močno zagrmelo. Najnižja temperatura je znašala 20 stopinj Celzija.

Koledar

Danes, ponedeljek, dne 1. avgusta: Vera.
Torek, dne 2. avgusta: Porcijunkula.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 2; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Za najpotrebnejše mestne reveže je gospa Vera dr. Adlešičeva izročila mestnemu socialnemu uradu 300 din, ki so jih ob neki priliki zbrale nekatere dame. Mestno poglavarstvo se plemenitim darovalkam najlepše zahvaljuje.

Počitniški tečaj za mladino v avgustu prične 4. avgusta in traja ves mesec. Vpisovanje zamudnikov dne 1., 2. in 3. avgusta na kopališču SK Ilirije proti naknadni prijavnini 10 din. V sredo ob 9 zbor vseh tečajnikov pred zimskim kopališčem zaradi razdelitve.

Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani priredi v sredo, dne 3. avgusta ob 2 pop. izlet v Zabnico, Spodnje, Srednje in Gornje Bitnje, Stražišče in Šmartno pri Kranju. Priglasiti se je do srede do 11 dopoldne v trgovini Podkrajšek na Jurčičevem trgu. Avtobus 22 din.

Jadranska straža se korporativno z zastavo udeleži narodnega tabora v Mariboru 14. avgusta. Da bo udeležba Jadranskih stražarjev na tej splošno narodni proslavi 20 letnice Jugoslavije čim častnejša, odbor poziva članstvo, naj se nemudoma prijavi v pisarni JS na Tyrševi cesti (v palači Ljubljanske kreditne banke), ker je treba sezname udeležencev zaradi naročila posebnih vlakov oddati že 2. avgusta ljubljanskemu pripravljalnemu odboru na mestnem poglavarstvu.

Smrt delovnega župnika

Št. Jernej, 31. julija.

V soboto, 30. julija, nas je presenetila brzojavna vest iz Ljubljane, da je umrl v Leoništču naš župnik in dekan, banski svetnik gosp. Jože Anžič. V času birmovanja se je resneje prehladil, pa ni nikdar našel dovolj časa zase in za svoje zdravje. Dobil je vnetje v srednjem ušesu, bil operiran, toda bolezen se mu je povrnila, po drugi operaciji pa so nastopile nepričakovane komplikacije, ki so zahtevale njegovo življenje. Lansko pomlad smo ga sprejeli v našo faro kot župnika. Umrl je v 56. letu starosti, ves vnet za napredek svoje fare in s kopo dobro zamišljenih načrtov za bodočnost.

Št. Jernej je z njim mnogo izgubil. Ko je prihajal kot novi župnik k nam, so ga mnogi slikali kot klikarja. Izkazal se je docela drugačnega. Zavzel se je za številne potrebe kraja in s srečno roko v kratki dobi svojega župnikovanja tudi marsikaj izpeljal. Žal pa bo ostal njegov zastavljeni plug v marsičem v bodoče brez orača. Silno si je prizadeval za izvedbo osuševalnih del v močvirnih Kozarjih. Po njegovem prizadevanju gradimo moderno konjsko dirkališče. Želel je razmahniti našo živinorejo in konjerejo, za katero je kazal posebno zanimanje. Št. Jerneju je hotel priboriti mesto stalnega banovinskega zdravnika. V bližnji bodočnosti je hotel videti v Št. Jerneju zdravstveni dom, na Gorjancih pa moderen sanatorij za tuberkulozo. Preobširni bi bili, če bi hoteli našteti vse njegove lepe načrte. Zanje je žrtvoval silno mnogo truda in korakov. In nikjer brez uspeha. Njegova smrt pomeni za naš kraj silno škodo prav zaradi tega, ker bo njegovo ogromno delo na mah obtičalo, marsikatero žal za vedno.

Zaradi svoje izredne delavnosti in prikupnega značaja si je hitro pridobil svoje farane. Bil je v nekem oziru prava Verdierjevska osebnost, znal je namreč najti pot do ljudi čisto različnih miselnosti. Tudi zato so ga mnogi spoštovali. R. i. p.

Dva začarana jezera

Jezero Senoret nenadoma čez noč izginilo

Čilski geografski zavod je poslal pred mesecem z vsemi modernimi tehničnimi i pripomočki opremljeno odpravo k jezeru Senoret, ki je v teku ene noči na do danes še nepojasnjeni način izginilo. Že zgolj to dejstvo je vzbudilo ogromno zanimanje med znanstveniki, kako in na kak način in kam se je udrlo to jezero. Na mnogih zemljepisnih kartah je zaznamenovano Senoretsko jezero v južnih čilskih Andih. Veliko je bilo 70 kv. km., globoko do 40 m, na ribah zelo bogato. Ob njegovih bregovih so živeli zadovoljni ljudje, ki so se preživljali s poljedelstvom. Vsakdanja vlaga, ki je izhlapevala iz jezera, je zadostovala, da je osveževala rastlinstvo, da ni zemlja trpela v suši, ljudje sami pa so imeli vode več kot dovolj za svoje potrebe. Sedaj pa je nenadoma izginilo to jezero z vsemi svojimi milijoni kubičnih metrov vode v teku ene noči. Tu se razprostira ogromen prazen kotel z vodnim rastlinstvom. Rastlinstvo se suši, ribe so poginile in jezero je danes samo še na zemljepisnih kartah. Ta nerazumljiva uganka prinaša ljudem strah in skrb za bodočnost.

Hkrati se je pojavilo drugo jezero

50 km od tu pa se je pojavilo novo jezero. Popolnoma v samoti v gorovju je nastalo v skriti globeli 11 kv. km veliko jezero. Ob obrežju žive preprosti in skromni ljudje, ki so se mučili za vsakdanji kruh daleč stran od sveta, od civilizacije, daleč stran od kulturnih središč. Posestva so propadala, polja so trpela v suši, kmet je preživljal uboštvo. Pred kratkim pa je ta kotlina dobila svoje jezero ravno tako na zagoneten in skrivnosten način, kakor ga je nekoč izgubila. Dolina je imela namreč pred časom svoje jezerce, ki je nenadoma izginilo. Še zvečer okoli 9 in 10 je bilo vse tako mirno kakor vedno. Trdna tema je legala na zemljo. Ljudje so se že podali k počitku. Zrak je bil miren in spokojen kakor vsak dan ob istem času. Nenadoma je bilo slišati žuborenje in šumenje. Žuborenje se je pojačilo, nad globeljo je nastal nemir, začela je dreti iz zemlje voda, ki je drla vso noč. Drugega jutra se je razprostiralo v kotlini jezero s svetlo in mirno gladino, kakor da stoji tu od pamtiveka mirno in skrivnostno.

Velike posledice

Kakor se je zgodilo z 11 kv. km velikim jezerom pred mnogimi leti, tako je bilo tudi sedaj z ogromnim 70 kv. km Senoretskim jezerom. Da, malenkost, ki ni nikdar vzbudila v ondotnih ljudeh prej nikakega zaskrbljenega vprašanja, ki jim sploh ni padalo nikdar na um, ta velika malenkost ima nenadoma velike posledice. Toliko tisoč ljudi je danes brez strehe, zemlja se suši, rastlinstvo hira, živali trpi, vse zaradi čez noč izginulega jezera. Res, čudno je to, da tako kar nenadoma izgine milijone, celo milijarde kubičnih metrov vode. Razni podzemeljski ognjeniški potresi so najbrže vzrok temu pojavu. Tu bodo imeli znanstveniki dela, da ugotove vzrok, zakaj, kako in kam je tako nenadoma upadlo in ali ni morda zveze med obema jezeroma. Svetovno časopisje bo gotovo v kratkem poročalo o uspehu te znanstvene odprave.

Najslavnejša policijska četa na svetu

Amerika se je ponašala do sedaj z najslavnejšo policijsko četo. Parlament pa je sedaj odklonil vzdrževanje te čete, češ da nima dovolj denarja. Nobena policija na svetu ni bila tako poznana kot g-meu četa, ki jo je vodil Edgar Hoover in je bila strah zločincev Združenih držav. Še pred tedni je odkrila zločinsko bando, ki je odpeljala nekega milijonarjevega sina

V Združenih državah se zgodi vsakih 40 minut zločin. »Armada zločincev« napravlja državi ogromno škodo, letno 20—30 milij. dolarjev. V primeri s to škodo so stroški za vzdrževanje »G-meu« čete zelo majhni in znašajo okoli 6 milj. dolarjev. Zelo nerazumljivo je, kako da država ne more utrpeti tega izdatka!

Amerika ima 48 zveznih držav in vsaka teh držav ima svoje predpravice. Delo G-meua je bilo zato silno otežkočeno. Večkrat se je zgodilo, da je morala G-meu policija šele ponovno čakati na novo zaporno povelje za morilca, ki je prekoračil državno mejo. Tako je na primer zloglasni množestveni morilec Al Brady s svojimi pajdaši štirikrat ušil zasledovalcem, ko je bežal iz ene države v drugo.

Vsakih 40 minut en zločin

Kljub vsem težkočam, ki so ovirale G-meua, je Hoover s svojimi zvestimi pomočniki dosegel krasne uspehe, ki so zadivili ves svet. Najbolj zloglasni gangsterji, ki so še leta 1933 zagrešili okrog 300 zločinstev, so morali svoja zločinstva tako mejiti, da je število 300 padlo na 15. G-meu je bila v začetku opremljena zelo primitivno, medtem ko so imeli nasprotniki najmodernejše naprave. Marsikateri član te policijske čete je izgubil življenje v boju z gangsterji. Člani G-meua prav za prav niso bili nikakšni policisti, niti tajni agenti, kajti nikogar niso smeli zapreti in tudi niso smeli nositi orožje.

V šestih letih svojega velekoristnega in plodovitega dela so dosegli, da so zaprli najhujše zločince, med njimi sovražnika države štev. 1 Dillingerja, Al Caponea in preko 25.000 drugih zločincev.

Vse to koristno delo je bilo še prav za prav šele v početku, če pomislimo, kako so Združene države preplavljene z vsemi vrstami zločincev. Voditelj Hoover pa ni obupal kljub temu, da dr-

S kitajsko-japonskih bojišč. Kitajci v obrambi pred japonskim napadom.

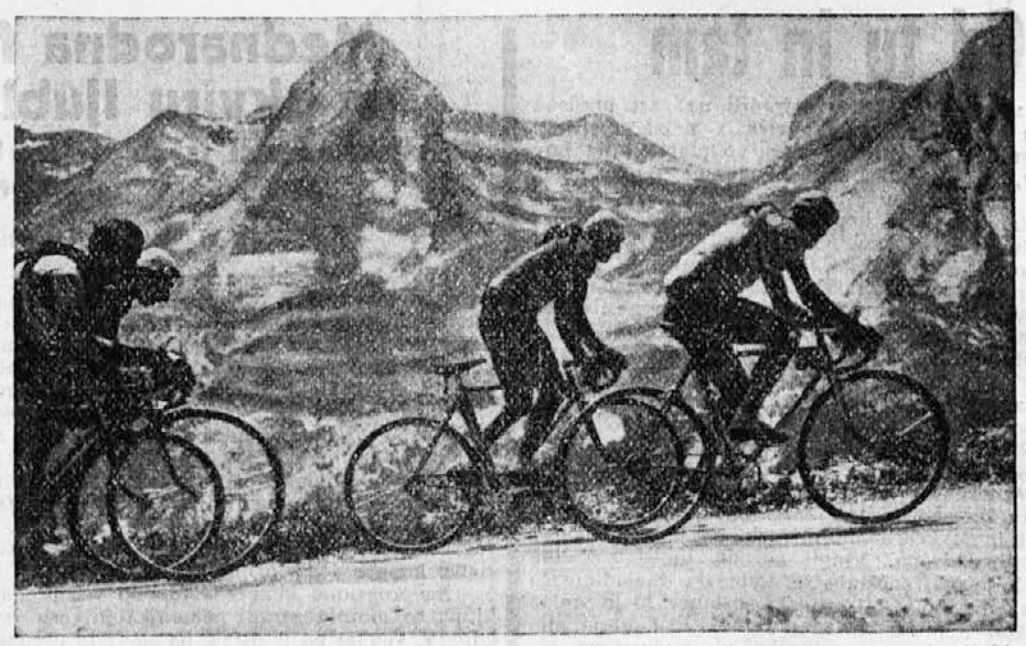

Najhujše minute za kolesarje, ki so dirkali okoli Francije. — Slika jih kaže, kako se vzpenjajo po Pirenejih.

žava ne more žrtvovati primeroma majhne vsote za vzdrževanje G-meu čete. Hoover ve, kje tiči glavni vzrok tolikih zločinstev, ve, da je film tisti, ki kvari ameriškansko mladino, ki občuduje velike zločince kot junake.

Ime G-meu bo stalo Amerikancem vedno v spominu in ljudje s strahom gledajo, kdo bo sedaj krotil gangsterje, ko bo izginila G-meu četa.

Lažni Dalai-Lama iz Sidneya

Pred letom se je pojavil v Sidneyu, glavnem mestu Avstralije, zanimiv možakar, po imenu Lisongta. Bil je velik, eleganten in je zahajal v najboljšo družbo. Toda nihče, razen nekaj prijateljev, ni vedel, da ima ta lepi Kitajec v kitajski provinci Fukieu tajno prestolico, ki jo označuje za sedež Dalai-Lame. To ne bi bilo nič čudnega, saj je veliko Kitajcev in Tibetancev, ki zatrjujejo, da imajo polno pravico na tibetanski prestol. Toda Lisongta je bil še druge vrste tič — njegovo bivanje v Avstraliji je imelo drug namen: lov na bogate in lepe dame. Ena teh dam je bila vdova Tills-Rouvier, ki je imela lepo premoženje. Pod tajinstvenim vplivom lažnega Dalai-Lame je napravila v njegovo korist testament in ga postavila za univerzalnega dediča. Vdovinim otrokom seveda ta stvar ni bila po volji. Prijavili so Lisongta policiji kot izkoriščevalca. Preiskava je potekla za Kitajca ugodno, kajti vdova je izjavila, da lahko dela s svojim denarjem, kar hoče. Lisongta da je njen najboljši prijatelj in njen učitelj budistične vere, kajti ona ga smatra za izvoljenca.

Otroci zaljubljene vdove niso dali miru, hoteli so docela razkrinkati neprijetnega Kitajca. Najmlajši sin, dva in dvajsetletni Hubert se je nekega dne splazil v Kitajčevo razkošno stanovanje, da bi v skrivališču prisostvoval tajni seji bodočega Dalai-Lame. Žal so ga dobili in predali policiji. Hubert je izjavil, da so ga zvabili v past in ga označili za tatu. Kljub vsemu je moral sin zaljubljene vdove presedeti dva tedna v ječi.

Tudi starejši sin je poskušal atentat na Lisongta. Užaljen zaradi obsodbe mlajšega brata, je par dni kasneje vdrl v Kitajčevo stanovanje in oddal na Lisongta dva strela. Pogrešil je, nek Kitajčev prijatelj je podrl atentatorja s pestjo na tla in ubogega fanta so odpeljali v bolnico. Preiskava je ugotovila, da sta Kitajca v samoobrambo tako ravnala in vse simpatije so bile na strani preganjanega pustolovca, še celo gospa Elly Tills-Rouvier se je javno postavila na stran Kitajca, čeprav je imel ta na vesti dva njena sinova.

Kmalu je sledil tretji napad na Lisongta; bil je zastrupljen in prepeljan v bolnišnico. Topot so dolžili sestro zaljubljene vdove, toda dokazala je alibi. —

Lisongta je kmalu okreval. Zaljubljena vdova pa je po par mesecih umrla za srčno kapjo. Zdaj je bil Lisongta glavni dedič njenega premoženja. Sorodnikom pokojnice seveda ni šlo v glavo, da bi to veliko premoženje prevzel takšen pritepeni pustolovec in so se pritožili na sodišče. Kitajcu so postala tla prevroča in je lepega dne izginil iz Sidneya.

Življenje lastovice

S svojim hitrim in neprestanim letanjem in svojo veliko skrbjo do mladičev nas lastovke privabljajo, da jih kaj radi opazujemo. V poletju jih vidimo, kako od ranega jutra hite in iščejo hrane zase in za svoje mladiče. Njihovo dnevno delo je ogromno. Ugotovili so, da par lastovic prinese v teku ene ure v gnezdo 20 krat hrano. V enem dnevu prinesejo 640 krat. Če vsaka ptica prinese vsakokrat enega komarja ali muho, je to že 640 komadov. Samo stari pojedo dnevno gotovo do 600 škodljivih žuželk. Dnevna potreba lastovičje družine znaša potemtakem 1840 žuželk. Na mesec bi to zneslo 55.200, a vse leto 160.000 žuželk. In to samo ena družina! Če bi v eni vasi bilo samo sto parov lastovk, bi te uničile 16 milijonov komarjev, muh in drugih nepotrebnih žuželk.

Anekdota

Admirala de Bramarbasa je dal Richelieu zapreti v Bastilles, kjer se je srečal z maršalom Bassonpierreom, ki je bil tudi velik Richellieujev nasprotnik. De Bramarbas je nenehoma pripovedoval maršalu o svojih junaških delih. Nekoč, da je na sovražni ladji sam pobil tristo sovražnikov. Bassonpierre se je pa tudi hotel pobahati in povedal je, kako se je nekoč v Nemčiji plazil skozi kamin v sobo neke odlične gospe. Nevoljno ga prekine admiral: »V Nemčiji vendar nimajo kaminov, temveč peči!« — »Dragi prijatelj, pustil sem Vas govoriti o Vaši bitki, v kateri ste pomorili tristo sovražnikov, zakaj ne pustite sedaj mene, da lezem skozi kamin v sobo lepe dame!«

Radio

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 1. avgusta: 12 Slavne pevke pojo (pl.) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Rad. orkestra — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Zanimivosti — 20 Strauss: Donavsko dekle, valček (plošče) — 20.10 Starine iz naših krajev, ki so zdaj v tujini (g. dr. Rajko Ložar) — 20.30 Prenos koncerta iz Dobrne — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli napevi: Rad. orpester in g. M. Pramelč.

Drugi programi

Ponedeljek, 1. avgusta: Belgrad: 20 Verdijeva opera »Trubadur«. — **Zagreb:** 20 Vok. koncert. — 20.30 Klavir. — 21 Lahka glasba. — **Praga:** 19.25 Vojaška godba. — 20.10 Švicarski prenos. — **Varšava:** 19.30 Zab. koncert. — 22 Glasba skozi pet stoletij. — **Sofija:** 19.45 Simf. koncert. — **Budimpešta:** 19.20 Ciganski orkester. 20.55 Klavir. — 22 Operetni odlomki. — 23.10 Jazz. — **Trst-Milan:** 21.10 Opera. — **Rim-Bari:** 21.30 Simf. koncert. — **Dunaj:** 19 Otroški zbor. — 20.10 Prizori s počitnic. — 22.30 Večerni koncert. — 24 Nočna glasba. — **Hamburg:** 20.30 Komorni orkester. — Vratislava: 20.10 Priljubljene operne melodije. — **Lipsko:** 20.10 Plesna glasba. — 21 Večerni koncert na samostanskem vrtu. **Köln:** 19 Mozartova opera »Figarova svatba«. — **Strassbourg:** 20.30 Gledališki večer iz Pariza.

Zahtevajte povsod naš list!

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

40

Nenadno se je znašel v ženinih rokah. Jokala je nad njim in ga stiskala k sebi.

»Vsi svetniki naj bodo s teboj, zlati moj golobček, leti, leti daleč, daleč in Madonna bodi s teboj — zbogom, zbogom.«

Potem je šla.

Patru Ksaveriju so se oči spet zaoblačile. Delal se je, kakor da ni ničesar videl.

Antonio je stal pred njim in kazal nebogljen obraz.

»Torej moram proč?« je rekel.

»Da.«

»Takoj zdaj?«

Pater je počasi prikimal.

»Ker sem storil tisto včeraj?«

»Ne,« je dejal pater proti svoji volji.

Fant pa je vzkliknil:

»Zakaj pa potem?«

V njegovem pogledu se je prikazalo nenadno upanje.

»K signoru Udneyu? Gospa tam ni taka kakor...«

»Kakor kdo?«

Fant je začel jecljati in je nazadnje dejal:

»Saj veš.«

Pater Ksaver je dejal:

»Pojdi, povem ti med potjo.«

Vzel je torbo z mize in odvedel dečka iz sobe.

Do Livorna je bilo dobri dve milji. Dan je bil vroč in cesta prašna. Kamenje na cesti je fanta bodlo, zakaj njegove noge so bile vajene samo gladkega tlaku po samostanskih dvoriščih. Kmalu je hodil skljućeno, toda je pri tem tako napeto poslušal pripoved patra Ksaverija, da je komaj utegnil misliti na noge.

Glas patra Ksaverija je spet donel mirno. Prijazno je slikal pred Antonia čisto novo podobo življenja:

»Kot vajenec...«

Pater je moral najprej razložiti, kaj je vajenec. Da, tako se je dogovoril vse zadnjo noč.

Medtem ko se mjaz spal pri gospodu Udneyu,« je mislil Antonio.

Ozrl se je nazaj. Od samostana ni videl zdaj že nič več drugega kakor rdečo streho in golobe, ki so krožili in vrhe dreves. Zdaj so se spustili navzdol in izginili.

Slišal je, kako je pater pripovedoval:

»Toda prišel bom nekajkrat na teden, da bom nadaljeval s poukom, saj nekaj časa.«

Slišati je bilo, kako je zavzdihnil;

»Potem pa, kdo ve?«

Antonio je pogledal k njemu, zakaj zdelo se mu je, da se je patrov glas zataknil. Vprašal ga je:

»Pogosto?«

Pater je z odločnim obrazom prikimal.

Fantič se je nasmehljal in rekel:

»To je dobro!«

Pri Pisanskih vratih je čakala dolga vrsta kmečkih voz. Dva avstrijska vojaka v prelepi beli uniformi sta z muškетami na hrbtu šla vzdolž vrste ter pobirala drobne bakrene novce.

Antonio je poželjivo gledal.

S patrom sta prišla mimo progastih stražnic z grbom velikega vojvoda. Potem sta se obrnila na sprehajališče ob pristanišču. V Antonijevih očeh je valovilo vrvenje in zmeda barv pristanišča. Za trenutek je mislil, da ga mora biti od tega konec.

Nikdar si ni mislil, da bi moglo biti na svetu toliko ljudi in toliko jezikov. S patrom sta se morala pritisniti ob zid, da ju niso udarili po obrazu otepajoči repi konj in mezgov, ki so s pobešenimi ušesi dirjali mimo. Prah se je vrtinčil. Nosači so se zadevali nji in trgovci v čipkastih suknjah so se smejal.

Antonio se je le s težavo premagal, da ni pobegnil v katero od temnih hladnih stranskih uličic ali pa na katero številnih dvorišč, kod je v vetru plapolalo bleščeče belo perilo. Zdaj pa zdaj se mu je zazdelo, da se je izgubil v gozdu nog, med dokolenkami in plahutajočimi hlačami angleških mornarjev. Visoko nad njim so jadrale njihove črne bleščeče pološčene čepice, za katerimi je vihral konec traku.

Spotaknil se je nad beračem in zaslišal strahotne kletve.

Raznoliki smrad od vseh strani ga je dušil in davil v vratu.

Potem pa sta kar na lepem zavila okoli ogla in dospela na dolgo z okroglastim kamenjem tlakovano sprehajališče vzdož malega notranjega pristana.

Tega pogleda ni Antonio vse življenje nikdar več pozabil. Pristan je bil tako do roba poln življenja, da ga fant ni mogel več obvladati s svojo pametjo. V skopo širino in v poltemo njegovega duha je pogled na resničnost udarjal kakor sam soj in luč. Na tem sprehajališču ob pristanu je vladalo vrvenje in petje.

Fant je vzdignil glavo, da bi vse to vsesal vase. Mogočno se je zavedel milosti, da je tudi on eden od teh številnih ljudi. Svet, v katerega je gledal, in on kot gledalec sta se prvič v življenju spajala in se spreminjala v eno.

Ta prvi vtis o Livornu je bil Antonievo prebujenje. Naključje je v svoji čudni voji hotelo, da se je vse to bogastvo Antoniu za vso bodočnost utelesilo v kos pomaranče lupine.

Pri zidu na pomolu, ravno nasproti njiju so razkladali barko iz Sardinije. Na krovu so se dvigale cele gore pomaranč. Noge mornarjev so pomečkale marsikatrei sad. Zrak je bil poln pomarančnega vonja tako, da bi ga človek skoraj prijel.

Pater Ksaver je dvignil roko in temnokožen mornar v rdečem jopiču mu je vrgel eno od žoltih krogel. Ustavita se na voglu, da bi jo skupaj pojedla.

Antonio je medtem s pogledom romal po pristaniškem sprehajališču.

Na notranji strani se je širila vrsta belih poslopij, ki je v očesu vzbujala vtis, da je neskončna. Hiše so obračale čela k pristanišču. Med njimi in pristaniškim zidom se je vlekla široka, nepravilno tlakovana pot, na kateri je vse mrgolelo ropotajočih, z morskimi rečmi in blagom naloženih voz.

Na zunanji strani, v pristanu so čez zid ostro in grozeče strmeli povsod pozlačeni kljub ladij z različnimi podobami. Gozd temnih jamborov, prečk in vrvja je polnil notranje pristanišče in ga gatil tako daleč, do koder je seglo oko. Sredi tega gozda so kakor kosmi snega z vej v brezlistnem gozdu visela sušeča se jadra. Na tisoč krajih se je od zglajene medi lesketalo sonce.

Antoniu se je zdelo, kakor da so vse te ladje žive in da ga gledajo s svojimi okroglimi okni kakor z očmi.

Dalje zunaj, onstran pomola je videl, kako se lesketa voda, videl je tudi kos belega svetilnika na lomilcu valov in temno višnjevino odprtega morja.

Tudi pater Ksaver je gledal tja ven. Ko je jedel tiste pol pomaranče, si je nevede privoščil nekaj minut čisto čutnega veselja iz gledanja.

Ves čar pa se je podrl, ko je nenadno na glas zadonel zvonec na ladji. Njegovi udarci so se širili in odmevali po sprehajališču, kakor ploha stopljenega zvoka.

Pater je vrgel ostanek oranže proč, segel po torbi in vlekel Antonia naprej po ozki poti.

Bilo je zelo težko priti kam. Klic ladijskih zvonov je bilo znamenje, ki je poklicalo iz hiš roj pisarjev in vajencev. Iz sto dur n vrat so se vsipali z glasnim smehom, klepetanjem in govorjenjem. Razen tega pa se je nekaj paglavcev iz množice prijelo patra Ksaverija in njegovega varovanca.

Visoki, tršati duhoven z orjaškim klobukom in s čudno črno torbo ter lanenolasi ministrant, ki se mu je razcapani talar opletal okoli stegen, sta nudila zanimiv, a vendar vse preresen pogled.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.